

Utgave 1.

November 2021

TABULA

Studentmagasin

”fullstendig tatt over livet mitt”

En regntung og tåkete sommerdag i 1942 er et Dornier Do-17m1 på vei inn mot Oslo.

The Potential of Tortoises in Classical Temple Construction

Hvordan Ibsen påvirket revolusjonære bevegelser i Kina

Et studentmagasin fra Instituttet for arkeologi, konservering og historie på UIO

Sidetall

1. Verv	s. 2
2. Fra redaktørene	s. 3
3. Limrick	s. 6
4. Flyvraket på Hansakollen	s. 7
5. A village out of time	s. 11
6. Hvordan Ibsen påvirket revolusjonære bevegelser i Kina	s. 15
7. Guernica - Hitlers lekegrind	s. 17
8. Ekthet, globalisering og Curry: "autentisk" mat finnes ikke	s. 19
9. Ideologi får tragiske følger	s. 21
11. The potential of tortoises in classical temple construction	s. 23
12. Crazy historiske personer	s. 27
13. Syk og student	s. 29
14. Et requiem for requiem som aldri ble skrevet	s. 31
15. quiz	s. 33

Redaksjonen

Hovedredaktører:

Clio Chrysostomidis & Maren Rath

Økonomi:

Magnus Knutsen

Design & Web:

Jakob Storsveen Holt

Estetisk Konsulent & Web:

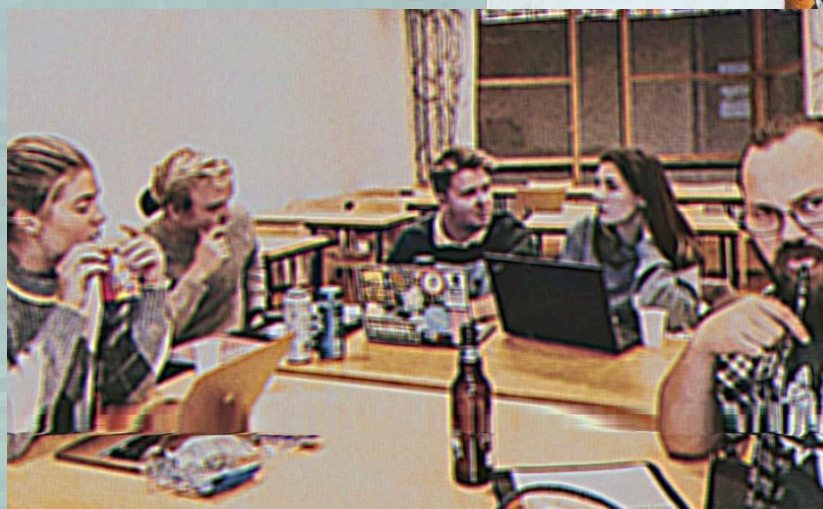
Hedda Signora Berggraf

PR & SoMe:

Sofie Stubberud Aaslund

Festsjef:

Eva Dibbert

Fra redaktørene

Det var ingen selvfølge at semesteret 2021 skulle foregå fysisk, at vi skulle få se innsiden av et auditorium igjen eller se hverandre ømt i øynene på nært hold og snakke engasjert om fagstoff, fyll og gjenåpningsfantasier. Det var, minst av alt, en selvfølge at semesteret skulle få være vitne til fødselen av et nytt og spennende samarbeidsprosjekt: et studentdrevet samarbeidsmagasin for hele IAKH. Engasjementet fra studentene lot ikke vente på seg, og nå med denne utgaven på skjermen eller i hånda er det lett å tenke at Tabula nesten var en selvfølge, og at det var slik at magasinet bare måtte bli til. Vi har tatt en prat med redaktørene Clio og Maren, som har fortalt oss om hvordan Tabulas barselperiode og hvilke stormannsgale visjoner de har videre for magasinet. I det lunkne høstværer møter vi dem på benkene utenfor nye Kafé Niels, som for øvrig er blitt anmeldt i poetisk format senere i magasinet. Clio drikker en latte på havremelk og Maren har en thermokopp med kaffe fra lesesalen med seg.

Hvordan ble Tabula til?

Redaktørene ser litt spørrende på hverandre og man kan skimte mild panikk i øynene deres: hvor skal vi begynne?? Det er Maren som først begynner sagaen.

- Det begynte vel egentlig med at jeg satt med venninnen min Julia på Vilhelm Bjerknes hus over et studentdrevet satiremagasin under en liten koronaåpning våren 2021 og irriterte oss over mangelen på samarbeidsinitiativer på instituttet vårt. Vi følte det manglet et alternativ til styrearbeid og mer faglig orienterte studentforeninger. I tillegg så savna vi kontakt på tvers av studieretningene. Da jeg skulle ta noen konserveringsemner studieåret 2020/2021 befant jeg meg plutselig i et zoomrom med kun ukjente fjes!

Maren smiler og gestikulerer mye med hendene når hun forteller.

- Julia satt og kvisset meg fra en utgave av Lanx Satura da hun nevnte noe om at vi burde ha noe sånt vi også, som er litt artig men som kan skape samhold på instituttet, samtidig som det fanger litt faglig. Dette bet jeg meg skikkelig fast i, og kobla etterhvert inn flere folk til en oppstartsgruppe. Det var sånn jeg blant annet ble kjent med Clio!

- Mitt første møte med Tabula var under et tre på St. Hanshaugen, der Maren, Kaja, Isak og Magnus 'breefet' Hedda og meg om hva et slikt magasin kunne bety for instituttet. Maren og Kaja noterte iherdig i en liten notatbok, mens vi diskuterte hva vi som IAKH-studenter hadde likt å lese om i et studentmagasin. Under semesterstart tok vi studentpils med andre interesserte, og engasjerte også førstiser til å bli med under studiestartssuka! Første møtet var kanskje litt stille, mens alle ble kjent med de nye folka i rommet. Men etter hvert som høstmørket begynte å senke seg, kom magasinet ordentlig til live under skrivekveldene vi arrangerte! Vi har jo fortsatt en del ting vi må gjøre for å virkelig styrke Tabula som et selvstendig magasin som kan drives videre, og virkelig nå potensialet sitt!

Clio ser stolt ut, noe vi mener alle engasjerte i Tabula har all grunn til å være.

- I retrospekt var hele dølpsesscenen til magasinet veldig poetisk, og det var så fint å se alle engasjere seg og diskutere styrkene våre. Jeg kjente jo ikke så mange historiestudenter på det tidspunktet, men oppstartsmøtet åpnet opp en helt ny verden der jeg innså hvordan opplevelsen av å være en IAKH-student og være på Blindern faktisk kan være! På skrivekveldene så vi at studenter på alle faglige nivåer samlet seg og snakket om alt det viktige og interessante å være en IAKH-student innebærer, og ikke minst dele erfaringer på tvers av nivåer. Gleden av å se på Fat Bear Week direktesendt fra Alaska, spise godteri og skrive var kanskje en av mine topp 3 Tabula-kvelder. Det var kanskje da jeg innså den virkelige verdien Tabula kan ha for fagmiljøet vårt på IAKH! Jeg visste jo ikke hvordan man skulle drive et studentmagasin, men jeg må si at vi har kommet veldig langt med engasjement og vennskap!

Hva er egentlig Tabula?

- Tabula er et studentdrevet nettmagasin som ønsker å fokusere på sosialt samhold og skriveglede hos studentene ved og tilhørende IAKH. Tanken vår har hele tiden vært å ha et så lite styre som mulig, med bred mulighet for alle som vil til å delta med akkurat det de vil, fra å bidra med tekster, drive med SoMe, design eller arrangementsmekking. Håpet vårt er at magasinet skal kunne bli et sosialt samlingspunkt for (spesielt nye, skyter Clio entusiastisk inn) studenter ved instituttet. Vi ønsker å være en sånn fin blanding av noe kjempegøy og sosialt med spennende og faglig innhold, slik at man lett kan finne seg til rette i det sosiale og faglige miljøet

når man er ny IAKH-student.

Maren og Clio ser med ett litt alvorlig på hverandre, før Clio følger opp med:

- Tabula hadde ikke vært noen ting uten staben som driver den, engasjerende bidragsytere og leserne! Vi er så takknemlige og stolte over alle IAKH-studentene som har kommet sammen for å skape et studentmagasin med fokus på studentene selv! Selv om vi har litt igjen på å nå ut til enda flere og ønsker å få med enda flere folk i prosjektet, er i hvert fall dette visjonen vår. Vi vil bli en "staple" i studentenes hverdag.

For mange er kanskje ordet Tabula ukjent. Hva betyr det egentlig?

- Da vi skulle velge navn satt vi en solfylt morgen i St. Hanshaugenparken og planla hvordan vi skulle få et helt nytt magasin og en ny studentforening på beina. Hva trengte man egentlig for å få alt dette her til?

Clio ser litt drømmende bortover mot SV, som om hun gjerne skulle sitte i den parken igjen nå, og ikke hatt hodet fullt av eksamenstanker og festivalplanlegging.

- Av en eller annen grunn var det tipset om å ha et midlertidig navn på foreningen på SiOs nettsider, og vi begynte derfor å komme med forslag til noe enkelt og greit, kort og catchy som kunne bære magasinet fram til stiftelsesmøtet og et "ordentlig" navn kunne diskuteres. Til slutt ble vel egentlig bare Tabula sittende. Det klin-ger jo ganske greit, og så passer det så fint inn tematisk for IAKH. Arkeologene graver den opp, historikerne forteller om den og forklarer den, imens konservatorene bevarer den og formidler den. Litt kitsj kanskje, men det funker.

Maren ler litt unnskyldende, for det er jo litt sant. Det gjør litt vondt, men det funker veldig bra.

Hvis dere måtte velge en historisk person å leve som et helt semester, hvem ville dere valgt?

Clio griper hardere om kaffekoppen sin og man kan se det tenkes godt. -Njaaa, begynner hun. - Det må vel være Diogenes. Hadde vært vilt å se hva som hadde skjedd da! Eller kanskje Leonardo da Vinci! Få litt spice i studiene mine haha!

Maren nikker seg enig. - Ja, der er du god. Jeg kan se for meg at det hadde vært fett. Jeg tenkte først på noen litt mer åpenbare svar, men det er kanskje kult å velge seg noen som ville utnytta semester-formatet godt?

Hun drar litt på det.

- Jeg tror jeg hadde gjort meg godt som en engelsk privatskolegutt på tidlig 1900-tallet eller noe sånt - jeg føler jeg hadde vært en veldig god student om jeg virkelig fikk leve meg inn i skinnbøker og store mørke bokhyller-estetikken jeg pleide å reblogge på tumblr for ikke så alt for lenge siden. Kanskje jeg skulle vært Simone de Beauvoir under et semester på Sorbonne?

Hvor ser dere Tabula om fem år?

- Om fem år vet alle på IAKH hva Tabula er! Folk er generelt gira på å komme på skrivekveldene våre og jobbe med semesteroppgaver og tekster til magasinet, og vi pleier å være et veldig bra lag på quizene til HSF! Forhåpentligvis har Tabula også skaffet seg bankkonto innen da, sånn at vi slipper å betale for vår egen pizza på eventene våre.

Clio supplerer: - Om fem år håper jeg Tabula er et magasin der meningene til studentene blir hørt av både professorer, ansatte og både nye og 'gamle' studenter! Og at det blir en felles plattform der vi kan styrke studentoplevelsen og læringsmiljøet vårt på IAKH!

Og til sist: hvor ser dere dere selv om fem år?

- Om fem år håper jeg at jeg er på feltarbeid og driver med engasjerende prosjekter, og at jeg har en egen leilighet og kanskje også et kjæledyr å komme hjem til! Det hadde vært veldig kult og koselig, sier Clio.

- Shit, det aner jeg ikke! utbryter Maren. - Jeg håper nok også på at jeg bor et koselig sted og har en jobb jeg liker godt med et koselig kontor, kanskje. Og så håper jeg jeg har mye mer fritid til å drive med alle de tingene jeg også liker som ikke er historie. Jeg er ganske fan av å være student, men jeg begynner å kjenne meg klar for å få kjenne på hva en ettermiddag er igjen.

Tabulas redaktører takker høflig for intervjuet, og piler avgårde i hver sin retning: en inn på Niels og en på Sophus. Det er torsdag, og snart begynner det visst å regne igjen.

ARKEOLOGISK STUDENTFORENING OG FAGUTVALG

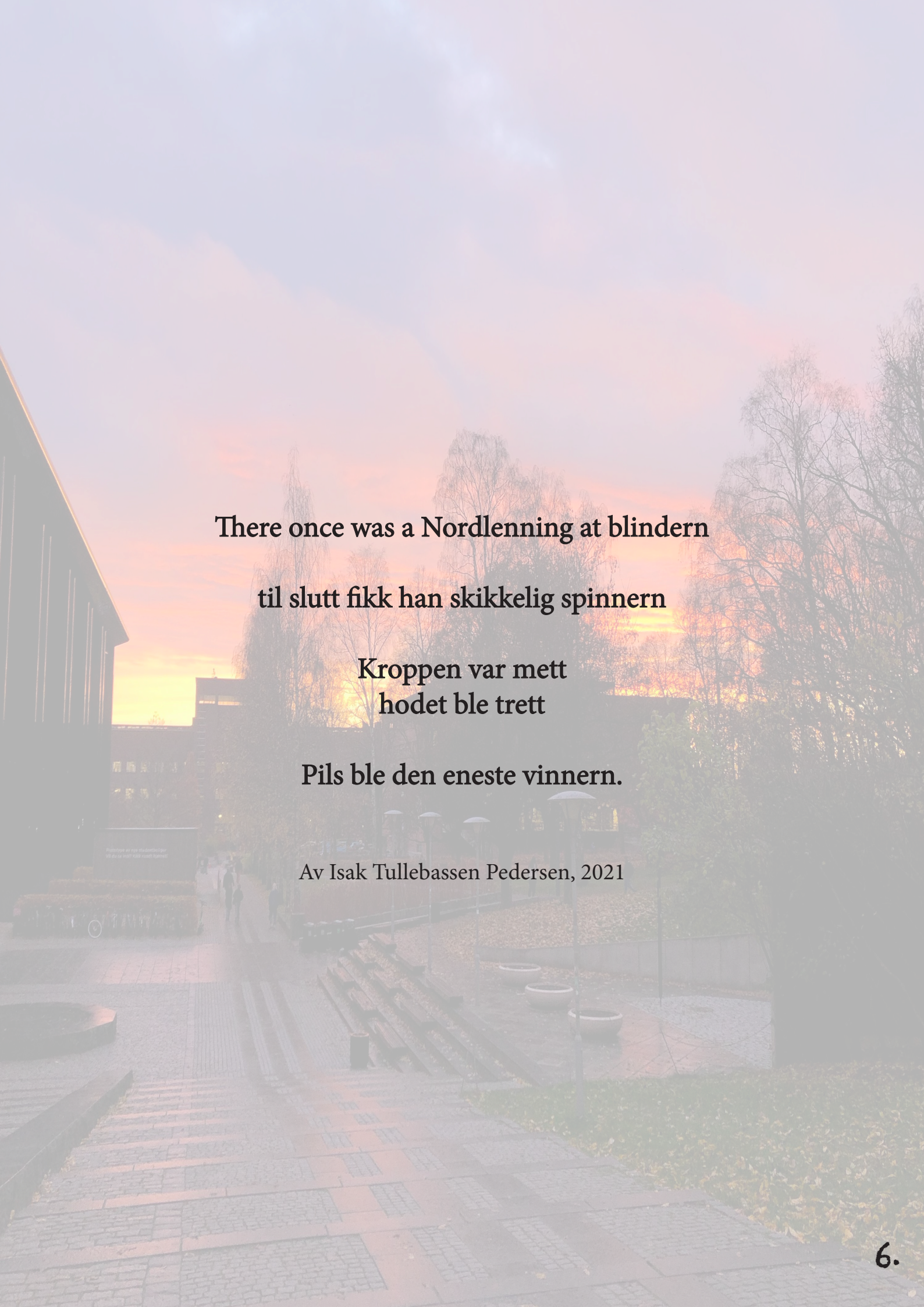
På studieprogrammet i arkeologi har vi en rekke faste sosiale arrangementer gjennom året. Det er Arkeologisk Studentforening og Fagutvalg (ASFF) som står bak disse og alt annet gøy en kan finne på gjennom et semester.

Nylig gjennomførte vi vår største halloweenfest sammen med vennene våre på Historie og Konservering. Hele 200 studenter fra IAKH festet med oss i herskapelige lokaler i Oslo sentrum. Faktisk ble hele festen, alt fra pynt, border, snacks, musikk, bar og vektere, ordnet bare tre timer før festen startet. Så var det rett hjem å ordne kostyme! Ekstra gøy var alle som kom på festen dro det helt ut for å vinne kostymekonkurransen. Dette har vært tradisjon på arkeologi lenge- vi vet å kle oss ut!

Studentforeningen har et eget verv som arrangementansvarlig. Hovedoppgaven er naturligvis å ta initiativ til og bidra i gjennomføringen av ulike sammenkomster. Men hun står ikke alene, og får drahjelp fra hele styret. Vi har 10 faste verv i ASFF, og arrangementansvarlig samarbeid tett med vår økonomisjef og ansvarlig for sosiale medier. Sistnevnte styrer våre kontoer på Facebook og Instagram. Her deler vi innlegg og stories fra studieprogrammet, og du finner oss blant annet på arkeologiske utgravinger, på ekskursjoner og i utlandet. I vår lagde arrangementansvarlig en påskerebus som vi delte, og i skrivende stund er en julekalender i arbeid.

Rundt juletider har vi naturligvis julebord. Fordelen med å være arkeologistudent og i ASFF er lokalene våre. Arkeologi har lokalene sine i ytterkanten av Blindern, nede ved NRK. Våre nærmeste naboer er biskopen i Oslo på den ene siden, og teologistudentene på andre siden. Kanskje derfor vi tar jul så seriøst? Juletreet tas frem, grøten røres. Foreningen har et eget verv som bibliotekar, og spør vi pent leser hun kanskje opp en julevise fra arkeologenes eget håndbibliotek. Her ligger det litteratur datert helt tilbake til krigen, klar til å børstes støv av.

I lokalene våre nederst på Blindern hjelper foreningen også til i det faglige miljøet. Gjennom semesteret arrangerer studieprogrammet seminarer på fredager med anerkjente forskere. Som fredagsseminaransvarlig er det vervets oppgave å bidra med forfriskninger i etterkant av foredraget. En utmerket måte å knytte kontakter på, og skille seg ut for professorene. Nettopp dette er den største fordelen med å være med i studentforening; du utmerker deg blant dine medstudenter. Du får masse nyttig erfaring og kommer mye tettere på professorene og administrasjonen enn andre. Ypperlig CV-mat. Studentforeningen er også en fin mulighet til å knytte vennskap med studenter som er både lengre og kortere i studieløpet. En enkel kilde til nyttige tips om studiehverdagen. Vi i foreningen håper å bli enda bedre kjent med andre medstudenter når inviterer på hyttetur for alle arkeologistudenter i slutten av november. Et etterlengtet avbrekk midt i eksamensperioden, og en fin avslutning på semesteret. Tiden for å planlegge neste års sosiale arrangementer nærmer seg med stormskritt. Arkeologisk Studentforening er klare!

A photograph of a park at sunset. The sky is a mix of orange, pink, and blue. Bare trees are silhouetted against the sky. In the foreground, there is a paved path with a brick pattern and some steps. A building is visible on the left side.

There once was a Nordlenning at blindern

til slutt fikk han skikkelig spinnern

Kroppen var mett
hodet ble trett

Pils ble den eneste vinnern.

Av Isak Tullebassen Pedersen, 2021

Flyvraket på hansakollen.

Av Teodor Jacobsen

En regntung og tåkete sommerdag i 1942 er et Dornier Do-17ml på vei inn mot Oslo.

I flyet sitter pilot-unteroffizier Hinrich Ehlers, obergefreiter Albin Hackel og obergefreiter Egon Schoerner på vei fra Gardermoen til Fornebu. Sikt og flyforhold er svært dårlige, under 100m, og de sliter med å orientere seg.

Med all sannsynlighet flyr de lavere enn de skulle grunnet tåken, og har feilkalkulert kursen de skulle tatt over det lavere landskapet ved Movatn. De flyr blindt i møte med en særdeles ublid skjebne.

I tåken ser de rett og slett ikke den skogkledde og stedvis stupbratte siden av Hansakollen i tåkehavet. Åstedsrapporter fra Tysk militære basert på lokale øyenvitner tilsier at flyet må ha klippet toppen av trærne i siden av kollen, forsøkt å rette seg opp, men antakeligvis allerede fått for store skader og mistet for mye fart til å kunne rette opp.

Dornieren braker inn i skogen og pløyer en solid renne gjennom grantrærne. Vingene rives av, motorene forsvinner videre videre mens selve skroget blir liggende i et lite dalsøkk i siden av åsen.

Jeg står på parkeringsplassen ved Mobekken innenfor Sandermosen og justerer sekken min mens generasjonsledd oppover og nedover gjør seg klare. Det er en klar høstdag i 2021. Nesten åtti år siden Dornierens siste, skjevesvangre flytur.

Vi følger grusveien rundt en halv kilometer innover til den deler seg og tar til høyre og oppover. Der kommer vi etter hvert til en rasteplass med ett av de velkjente skiltene som opplyser om atferdsregler i Oslomarka, og viser et forenklet kart over nærområdet.

Vi tar en liten pause, drikker saft og prater om hvor vi skal. Om krigen, om den tyske okkupasjonen, om fly og om hvor bratt det blir oppover. Generasjonsleddet nedover er mindre optimistisk til stigningen, til tross for ungdommelig vigør og mangel på både røykelunger og gammelmannsledd.

Stien er noe bortgjemt, og går inn bakom selve skiltet. Man må enten ha øynene med seg, gjort research på forhånd eller vite om den fra før.

Vi følger den et godt og unektelig ganske bratt stykke oppover i lia. På et tidspunkt krysser vi en mindre turvei som går langs siden av åsen. Det er her de fleste går feil. På oversiden av turveien fortsetter stien vår opp til det flatere plataet der vi skal ta av til høyre, nordøstover.

Det bærer rundt en kilometer videre langs stien, forbi en liten myr og innover i høyloftet barskog før vi endelig kommer til målet.

Det må ha vært rundt den samme løypa de gikk, familien fra den lille gården nede i Maridalen som var de første på stedet den dagen i 1942.

Olaf Lørenskog forteller til Maridalens venner i et intervju fra deres årsskrift i 1986 om hvordan de hørte flyet, så smellet og innså hva som måtte ha skjedd.

De gikk opp i kollen for å undersøke, og det var ikke vanskelig å finne vrakstedet. Han forteller at trærne var klippet ned som gress, og at det hadde brent kraftig på stedet. Men at det var så rått og fuktig at brannen allerede hadde slukket av seg selv.

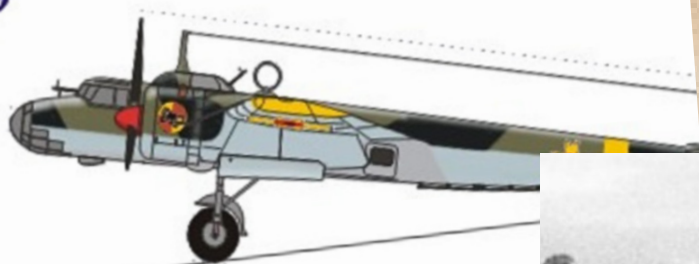
De fant alle de tre fra mannskapet omkomne. Og Olaf gikk selv tilbake til Sandermosen stasjon, der han viste de hadde telefon, for å melde ifra.

Olav måtte være med og vise vei for tyske mannskaper senere på dagen. De hentet ut de omkomne, og fraktet også etter hvert med seg deler av vraket vekk. Men lot delene som ikke var av sensitiv art, teknologisk, etterretningsmessig eller materielt, bli liggende igjen. Og der ligger de fortsatt i dag. De tre besetningsmedlemmene ble begravet på den tyske krigskirkegården på Alfaset.

Man ser tydelig når man har kommet til målet. Vrakrestene som fortsatt er synlige ligger pent plassert, som på utstilling, midt i en liten lysning mellom de store nåletrærne. Hvilen på en seng av gamle barnåler mellom den skarpe åsryggen og skogbeltet som følger det lille dalføret.

Det er vanskelig å se for seg kaoset, flammene og lukten av brennende flybensin og smeltet aluminium når man står her i det mørkegrønne lyset som skinner ned mellom trekronene og kjenner duften av fuktig barskog og mose

2

blande seg med lyden av sangfugler og en hakkespett.

Stedet har en merkelig stemning av ro. Selv når man vet at tre mennesker døde brutalt her for ikke så alt for mange tiår siden.

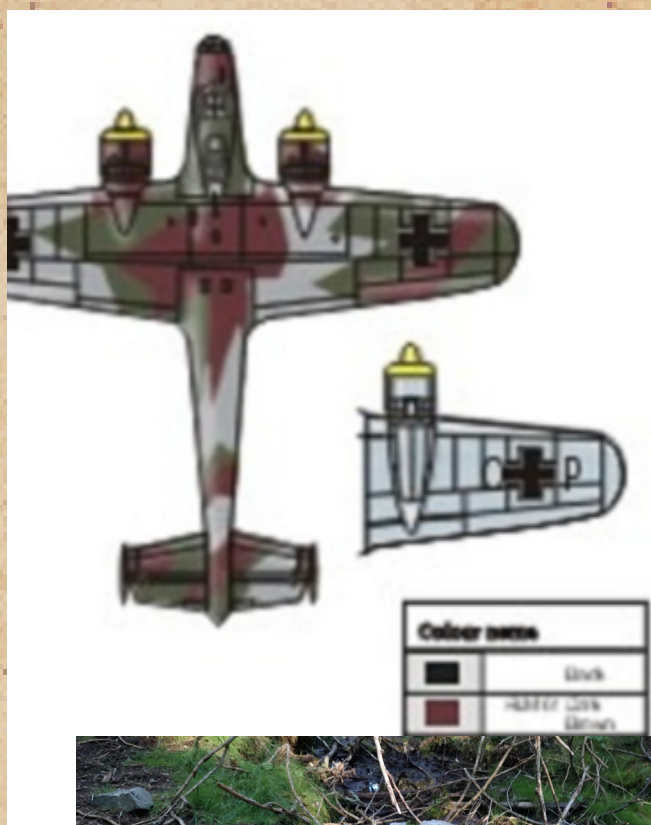
Vrakdelene som fortsatt er synlige i dag er kun deler av en vinge, haleseksjonen, en motor og

stenger fra landingsunderstellet. Man får ikke nødvendigvis noe godt mentalt bilde av hvordan flyet så ut i sine glansdager av det. Men man kan tydelig se stemplene og konstruksjonen i «stjernemotoren» også kjent som «radial piston engine» som var vanlige i fly fra den tiden.

Et stort veltet grantre rett ovenfor vrakstedet der man også kan få et ekstra godt overblikk over vraket.

Det sies at det skal være rester av enda en motor som ble kastet lengre inn mellom trærne. Men den er vanskeligere å finne, og forfatter har ikke selv klart å lete den frem mellom mosetuene i underskogen.

Det er reist en informasjonstavle rett ved vraket av Oslo kommune der det står kort fortalt om hendelsen og litt om selve flyet. Frivillige ildsjeler har også lagt til en «hemmelig» plastlomme på baksiden av den der ekstra oppmerksomme besøkende kan finne mer informasjon om både stedet, flyet og hendelsen i seg selv.

Turen kan anbefales både for de krigsinteresserte, flyinteresserte og skogglade. Til tross for noe bratt stigning er det greit å komme seg både til og fra. Og i luftlinje er det under fem kilometer fra parkeringsplassen til vraket. Legg på litt ekstra om man tar buss/tog til nærmeste holdeplass. Enten ved Movatn eller Sandermosen.

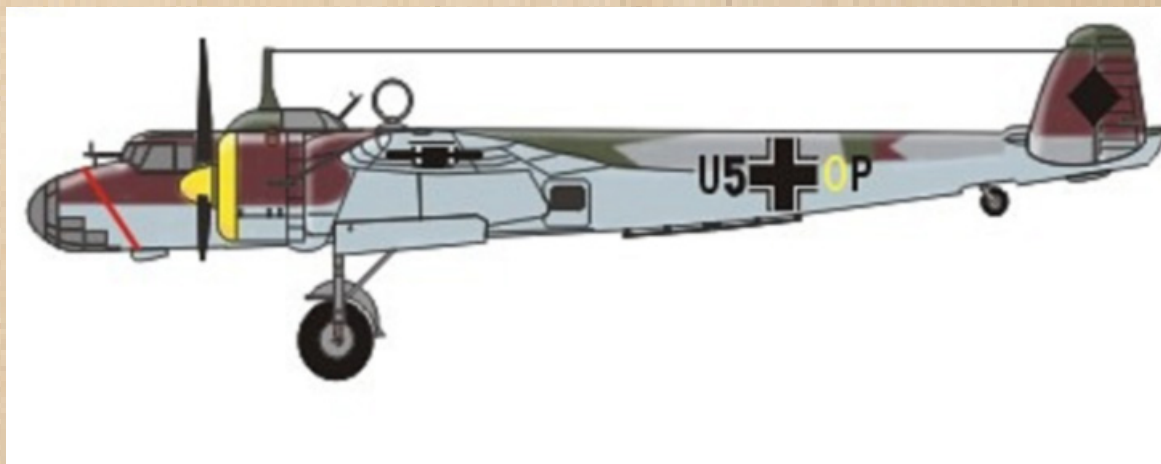
Det er også fantastisk utsikt fra både Hansakollen og den nærliggende Mellomkollen på klare dager. Så dra med deg en venn, en pils, en sjokolade, termos eller andre kombinasjonsløsninger der imellom og få med deg en annerledes serverdighet i Oslomarka.

Flyfakta for flynerdene:

- Modellen Dornier Do-17m1 var et lettbombefly, også kalt en «schnellbomber», forfaderen til de senere stupbomberne. Det ble brukt av både Luftwaffe, luftvåpnene til land alliert med tyskland slik som Spania, Bulgaria og Finland.

- Flyet ble designet og bygget av Dornier Flugzeugwerke. Originalt på bestilling fra det tyske jernbaneverket som et transportfly i 1932. Men ble etter nazistenes maktovertakelse i 1933 redefinert som et militært prosjekt. Det hadde sin første testflyging i 1934, og ble tatt i aktiv bruk fra 1937 under den Spanske borgerkrigen. Det siste flyet ble pensjonert fra det finske luftvåpenet så sent som i 1952. Produksjonen ble faset ut i slutten av 1940 grunnet introduksjonen av den mer moderne Junkers Ju-88 «Stuka» stupbomberen. Men flyet fortsatte å se aktiv tjeneste gjennom resten av krigen som rekognosering- og treningsfly. Det ble også sendt en god del til mindre allierte av tyskland for bruk i deres egne flyvåpen.

-Modellen var kjent under kallenavnet «Fliegender Bleistift» eller «Den flygende blyant» da det var usedvanlig langt og tynt. Det var svært godt skikket til taktiske bomberaid og rekognosering, da det var raskt, hadde en smal profil som var vanskelig å se på avstand, og kunne oppnå ganske høy fart og var usedvanlig lettmanøvrert, selv ved lav flygning til tross for sin størrelse grunnet den tynne og lette skrogkonstruksjonen og de to kraftige motorene.

A village out of time

Av Oskar Lein

It is a strange thing - finding myself on a sunbed I am suddenly struck by a sense that I am sitting at the Edge of the world, with the ever-present feeling that I could be slipping down into the abyss before me. The Notion of this 'abyss' is constituted by a simple visual phenomenon, when I look ahead, I see the Messenian sea, the waves go on as usual. Leave it to the poets to drool over the properties of salt, rock and algae. Over me is the sky, dotted with clouds, the occasional rays of sun peeking through. Yet, further ahead, the sky and the sea become intermingled in the same shade of blue. It feels like the Aether is there, wisps of fog complete the illusion. This then serves as a great attractor, it feels like my soul is residing in my bowels, and that a great torrent is roaring therein, my soul is not bursting out, it is slowly seeping into the ether before me, in my mind's eye it takes the form of a cloud of black sand, whisking away towards the horizon. All of this gives the sense that I am residing in a world operating according to Ptolemaic or pre-Newtonian mechanics, I am sitting at the very Edge of the oikoumene! This then is the ordeal a would-be medievalist on a Greek beach faces after almost two years of existence within a 60-kilometer radius of Oslo. Restlessness and longing. The experience of waking up in a foreign land after a night of flight, ever an

uncomfortable thing, like teleportation. How did I cheat my way here?

This Notion suddenly starts to fade, the feeling in my bowels could be due to the dozen fried sardines I had for lunch. Likewise, I am not fond of sunbeds, I shall have to find something to do which roots me in the experience of the here and now, and as such, I go about writing this travelogue. If this is an archaic land, mother of a vast portion of the clichés in the western Canon, the laws of Draco, the Delphic maxim etc. Then this travelogue shall likewise be marred by archaizing language and a cascade of grecophile clichés! Since, in the words of Plato, no human thing is of serious importance!

The first day

I cannot remember the sensation of waking up; since it is well past midday already. I have eaten several meals, smelled the occasional eucalyptus tree and talked gibberish to a limp kitten which most likely will be put down by one of the assertive elderlies who roam about the village, always looking for some occurrence or situation in which to inject themselves.

I was sitting at a cafe earlier, doing my best to 'fall into the Mediterranean rhythm' as the cliché goes. Since there was a heavy downpour all night, a rusty truck equipped with a cylindrical tank was creeping down the road alongside said cafe. The 'crew' operated some kind of pump and were apparently pumping the

water out of the basements. An elderly man appeared, he roamed about, never straying far from the truck. Suddenly he was on the phone, quite agitated. His hands were making all sorts of bellicose movements. I smelled cinnamon and turned around; a stray dog wandered off. I associated the smell with the dog, but then I turned my nose towards my book. I was reading 'The Peloponnesian war' at the time, which I found to be quite dull, a statement which surely is heretical but to which I still adhere. It had a sweet tang to it, but not cinnamon? Maybe it was the dog? Anyways, as I returned to the scene in front of me, a truck full of cows went by, the man was now speaking to the crew of the water truck, they subsequently left while the old man was standing in the middle of the street, gesturing with great movements towards oncoming traffic and with a repetitious flicking movement signaling the truck forward. 'Gods' I thought, contemplating the man and his majestic gray curls and moustache, 'this must be a sort of latter-day Socrates, or a kind of messianic character.'

I leave the village center along the main road, heading northwards towards the Taygetos mountains. After a short trip to the local mini market, I head back. To my left I see an elderly couple outside what looks like a workshop. I cross the road, and as I pass, I stop and produce a stiff downward gesture of greeting with my head. Workshop? I ask, the

man rises and gestures me to come inside. The smell of mountain herbs is omnipresent, the shop is cluttered, all around are a plethora of unidentified plants in various shriveled and parched forms. The man goes on about the different healing properties of his homemade salves. Above me I see two scythes, latched onto a crossbeam. For cutting herbs? Yes! He says, the big one was my mother's, he makes a gesture indicating the huge stature of the woman. The small one belonged to my aunt, with a glint in his eye he bends his knees and tips slightly forward. I reckon I have triggered his innate Greek ability of telling a good story. «It was hard work! » he continues. Before machines, men did the heavy work while women did these tasks, so their backs were bent! A coarse laugh. Today, young men are only sitting on laptops, not good, they need balance! He gives me a look. Could this be a sort of testing question? I try to ingratiate myself. I know! My family was blacksmiths! Hard work before machine in Norway as well. Yes balance, moderation! I did it, a reference to moderation, ever the primary virtue of the ancient Greeks. The man looks pleased, I passed the test. He goes on «Before we had a good blacksmith in Kardamyli! He train many young people, then he and whole family die in car crash. He gestures towards a tiny orthodox shrine across the road, as to imply that the blacksmith had died outside the workshop. I had been bested by his superior worldliness and cynicism, as I left, I could do nothing else than mutter something about the nice smell

and thank him goodbye. This is as apt an opportunity for describing the location of my visit as any other: The Peloponnese, which is severed from the rest of continental Greece by the Channel which now cuts through the Corinthian isthmus. Its name, which means Pelops Island is derived from the Phrygian Pelops, the mythical founder of the house of Atreus, of which later kings would claim descent. Indeed, here was of old the kingdom of Mycenae. From whence the great Agamemnon would lead the Achaeans across the sea, only to be slain upon his return by the blade of his wife Clytemnestra. Then came the Dorians, and among them the Spartans, who would rise as potentates and masters of Pelops Island. The picturesque hamlet of Kardamyli has existed since this early age, it was among those villages which were offered by Agamemnon to Achilles to appease his wrath after the former had taken the consort Briseis. It lies on the southern shore of the Peloponnese, in the northwest of the second of three 'fingers' which stretch southwards from the Peloponnese towards Libya. Here it resides, between the sea on one side, and the foothills of the vast Taygetos range on the other. A great gorge leads upwards from the village, into the mountains. Here cross many paths, some which lead to other, smaller hamlets, some which lead to remote monasteries. Yet wherever they may lead, they are all traversed by the stubborn

mountain goats. The village has a main road running through it, to the west of this road lies the sea. And between these two the seafront portion of the village, which contains several specimens of what an elderly British person would refer to as 'enchanted tavernas'. To the east there are several abandoned houses and also a group of abandoned houses which have been in this state for even longer. colloquially referred to as the 'old town' if you then proceed longer in this direction you will find - guess what - abandoned houses which are of - yet again - an even earlier date(!) outfitted with a museum and a tiny church, this is the 'castle'. To fill out the blanks for you, imagine oleander, eucalyptus and Jasmin. An undercurrent of catpiss, gasoline and of course a fresh ocean breeze. The occasional Scabby kitten in an alley, a droopy dog lounging behind some wire betwixt some olive trees. The sounds of Greeks talking, birds chirping and cars screeching. Oh, and not least the mosquitos. In the end, the author was not able to continue his travelogue. But for that first day, it gave him relief from the overhanging sensation of anxiety. In time, this feeling diminished, then it was replaced by a sense of dullness. This was likely due to the fact that he spent his days longing for home and reading Thucydides, whom he found to be a repetitive writer, who was, in his writings, wholly occupied with demonstrating his vast rhetorical abilities, and as such, held in common with the present author that he was a pompous git.

Historisk studentforening

Historisk studentforening er et sosialt og faglig fundert fellesskap, grunnlagt av historiestudenter for historiestudenter, og er vår forening på Universitetet i Oslo. HSF består av et demokratisk valgt styre, som stemmes frem ved allmøtet i starten av hvert semester. Vi jobber for å tilby en møteplass for historiestudenter (og andre studenter) på tvers av kull, og arrangerer i den forbindelsen en rekke ting gjennom semesteret, som blant annet quiz, stipendpils og faglige foredrag. Vi har en egen Facebook-side der vi legger ut arrangementer og andre oppdateringer, samt administrerer gruppen «Historiestudenter ved UiO». Vi anbefaler alle å følge disse!

Ride Ranke og Stipendpils

Ride Ranke quiz er en populær quiz som holdes første torsdagen hver måned på Sophus Bugges hus. Quizen er åpen for alle, både studenter og ikke-studenter. Det er også mulig å ha ansvar for å avholde quiz om man ønsker det, og da er det bare å ta kontakt med oss på Facebook eller den i styret som har ansvar for Ride Ranke. Det er fullt lov å ta med seg pils og snacks hvis man vil det. Etter quizen drar de som ønsker det ut på pub for å kose seg videre. Stipendpils, som det ligger i navnet, holdes hver torsdag etter utbetaling av stipend. Den starter også på Sophus Bugges hus og vi drar senere i samlet gruppe på lik linje med Ride Ranke på et utested senere på kvelden. Her er det bare å ta med din favoritt-drikke, alkoholfri eller ikke for godt selskap.

Faglige Arrangementer og Studietur

HSF inviterer med jevne mellomrom en gjesteforeleser til vårt fakultet utover semesteret. Disse foreleserne er alt fra professorer til ambassadører og politikere som snakker om en rekke forskjellige interessante temaer. På disse arrangementene blir det også servert pizza! I begynnelsen av hvert år arrangerer HSF også en studietur som alltid har vært stor suksess. Dette er kanskje det store høydepunktet for alle som er villige til å bli med. HSF har dratt til en rekke reisemål, i 2020 dro vi til eksempel til Budapest med en gruppe på 40 stykker.

I tillegg til de disse holder vi til tider flere morsomme arrangementer i løpet av året. Nylig hadde vi en storslagen Halloweenfest i samkjør med Arkeologisk studentforening og

fagutvalg UiO og Fagutvalg for konservering med 200 deltagere på Åpen Scene, og vi håper gjerne å arrangere flere slike ting med våre brødre på IAKH. Til neste år planlegger vi også å invitere til «Paint & Sip». Vi ønsker alle hjertelig velkommen og håper så mange studenter fra IAKH har lyst til å delta på våre diverse arrangementer!

Hvordan Ibsen påvirket revolusjonære bevegelser i Kina

av Max Skarberg

Den norske dramatiker Henrik Ibsen har, som mange vet, vært veldig innflytelsesrik i teaterets univers og stykkene hans er fortsatt blant de mest oppsatte i hele verden. Ikke bare var Ibsen revolusjonerende med sin realistiske og karakterdrevne stil, men hans stykker var ofte også veldig politiske – noe som kanskje er best eksemplifisert ved *Et Dukkehjem* (1879). Den politiske betydningen av Ibsens teaterstykker reiste gjennom det eurasiske kontinent til Japan og Kina tidlig på 1900-tallet og endte ikke bare opp med å påvirke radikale bevegelser som anarkisme og feminisme, men hans stykker var også offer for hard kritikk fra høyreekstreme bevegelser i Kina, som da viser at Ibsens verker hadde betydningsfulle posisjoner i det ekstremt turbulente kinesiske politiske klimaet i den første halvdel av 1900-tallet.

Særlig den anarkistiske faksjonen innad i Ny kultur-bevegelsen – en venstreradikal protestbevegelse i Kina som var aktiv fra ca. 1917 til 1923, og som nådde sitt toppunkt ved 4. mai-bevegelsen (1919) – omfavnet Ibsens *Et Dukkehjem* ikke bare som en feministisk kritikk av ekteskapsinstitusjonen og som inspirasjon til kvinnefrigjøring, men også som inspirasjon for frigjøring av kjærlighet i det Kinesiske samfunnet. For alle som er kjent med *Et Dukkehjem* så er kanskje den praktiske siden av kvinnefrigjøring fra de strukturelle begrensningene ved en kvinnes liv den mest åpenbare tolkningen av stykket. Det vil si, begrensningene ved ekteskap og familieliv der kvinnen mangler rom til frihet og ytring, som, i Ibsens stykke, fører protagonisten, Nora, til å avvise dette livet. Dette ble også omfavnet av Ny kultur-bevegelsen og 4. mai-bevegelsen, men de omfavnet også Noras søken etter kjærlighet – som man i dag kanskje tar for gitt – som et virkemiddel for å oppnå både kvinnefrigjøring og for å gjøre opprør mot den tradisjonelle måten å leve på i Kina ved å omfavne individualitet, som også har blitt påpekt i Hiyan Lee sin *Revolution of the Heart: A Genealogy of Love in China, 1900-1950* (2007). Lee hevder til og med at «intet annet oversatt verk elektrifiserte 4. mai-bevegelse-generasjonen mer enn Henrik Ibsens styk-

Et Dukkehjem». Lee fortsetter også med å skrive at det ikke var før anarkistenes tolkninger av teaterstykket ble spredt at *Et Dukkehjem* også ble brukt politisk som en kritikk av borgerskapet. Deretter ble den kombinerte betydningene av kvinnefrigjøring og avvisningen av et liv i borgerskap brukt til å gjøre opprør mot de tradisjonelle kinesiske familieidealene som var bygget på konfusianisme.

I tillegg ble Noras opprør mot borgerskapslivet, som da ble promotert av anarkister i Kina, også brukt imot anarkistene av ytre høyre og «New Life Movement» (NLM), som var en sterk høyreradikal bevegelse på 1930-tallet. Som denne illustrasjonen med tittelen «Nora after Leaving Home» fra magasinet *New Life Women's Monthly* antyder, ville Noras avvisning av tradisjonelle familieideal førte til umoral og, i motsetning til venstresidens tolkning, ville Nora fortsette å leve et slags annet borgerskapelig liv der hun omfavnet et tilsynelatende mer kapitalistisk og syndig aspekt av det moderne liv. Naturligvis så var NLM, i og med at dette var en organisasjon som promoterte en fascistisk og veldig konservativ ideologi, sterkt imot idealene til Ny kultur- og 4. mai-bevegelsene og deres anti-konfusianistiske holdninger. Denne NLM-kritikken forsøker da å understreke nytteløsheten i at Nora legger tradisjonelle familiestrukturer bak seg, fordi mangelen på muligheter for kvinner i det Kinesiske samfunnet på denne tiden ville da, ifølge NLM, føre til at Nora ville leve et syndig liv der hun igjen blir avhengig av menn. Derfor fungerte *Et Dukkehjem* ikke bare som kritikk fra venstresiden rettet mot den tradisjonelle konfusianske familien i Kina, men stykket åpnet også opp for en tilsynelatende enkel motkritikk mot venstresidens tolkning.

1: Karl et al. *The Birth of Chinese Feminism* (2013).

Et Dukkehjem var derimot ikke det eneste teaterstykket skrevet av Ibsen som viste seg å være innflytelsesrikt blant venstrerevolusjonære i Kina i denne periode. I boken *The Birth of Chinese Feminism* (2013) viser forfatterne hvordan også *Fruen fra Havet* (1888), som først ble oversatt til Japansk og så til Kinesisk i 1920, passer perfekt inn i anarkafeminismen til He-Yin Zhen (c.1884-c.1920), som var

viktig personlighet innen anarkisme og feminisme i Kina tidlig på 1900-tallet. Dette kommer best frem i en paragraf i den kinesiske oversettelsen (som selvfølgelig er litt annerledes enn originalteksten) der ekteskap som institusjon blir sammenliknet med prostitusjon. Oversettelse av den kinesiske versjonen fra *The Birth of Chinese Feminism*: «Marriage in recent times is nothing but a woman selling her body to a man in order to escape a lifetime of difficulty and to provide for herself a livelihood. A man calculates his economic situation and buys a woman to marry. This is called marriage for purchase.» Denne oversettelsen er da kanskje en mer direkte og radikal kritikk av tradisjonelle familiestrukturer enn det meste fra *Et Dukkehjem*. Ved å være såpass direkte i sin beskrivelse av ekteskap som en form for prostitusjon kan det også være at Fruen fra Havet var for radikal for mange på venstresiden på denne tiden, som kan forklare hvorfor *Et Dukkehjem* var mer populær – og derfor også mer innflytelsesrik.

Det faktum at Ibsen var såpass innflytelsesrik, ikke bare i vesten, men også når det gjaldt revolusjonære bevegelser i Kina er enda et bevis på Ibsens ferdigheter som dramatiker og det viser også til hans relevans på tvers av kulturer og tid. Ibsen, som kanskje eller kanskje ikke kan regnes som feminist selv, skrev da flere stykker – slik som de tidligere nevnte og *Hedda Gabler* – som viser opprør mot samfunnet gjennom kvinnelig opprør. Dette gjorde Ibsen til en favoritt blant anarkister og feminister i Kina, og det gjorde ham også til et «enkelt» mål for de radikale på høyresiden. Uansett, teaterstykker som *Et Dukkehjem* inspirerte åpenbart ikke bare de mest ekstreme venstreradikale på denne tiden i og med at budskapet påvirket en større del av det kinesiske samfunnet. Det er derfor Ibsens fortelling om Noras opprør har endt opp med å bli beskrevet som det mest «elektrifiserende» utenlandske verket i 4. mai-ge-

FIGURE 4.4 » "Nora after Leaving Home," *Funü xīnshēnghuó yuèkān* (New Life Women's Monthly) 1, no. 3 (1937).

Kilder:

Clinton, Maggie. *Revolutionary Nativism: Fascism and Culture in China, 1925-1937*. Durham: Duke University Press, 2017.

Karl, Rebecca E., Ko, Dorothy, and Liu, Lydia H. *The Birth of Chinese Feminism: Essential Text in Transnational Theory*. New York: Columbia University Press, 2013.

Krebs, Edward S. *Shifu, Soul of CHinese Anarchism*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 1998.

Lee, Haiyan. *Revolution of the Heart: A Genealogy of Love in China, 1900-1950*. Stanford: Stanford University Press, 2007.

Guernica – Hitlers lekegrind

av Knut Egil Aure Nilsen

I 1937 raser borgerkrigen i Spania for fullt. Det er fascistiske nasjonalistiske opprørere mot republikanske regjeringsstyrker. Nasjonalistene ledes av den ikke helt ukjente Francisco Franco og støttes av både Benito Mussolini og Adolf Hitler. Den spanske generalen Franco skulle komme til å styre et av Europas største land med jernhånd i 36 år. Men i april 1937 er det Hitler som ønsker å teste ut sin nye taktikk - «blitzkrieg» (tysk for lynkrig). Lynkrig går ut på en rask militær offensiv med betydelig bruk av stridsvogner og annen mekanikk, støttet av hissig luftskyts. Målet er å overraske fienden, samt ødelegge muligheten til å skape forsyningslinjer.

For det tyske militæret gjelder det nå bare å finne det rette målet. Eller prøvekanin, om du vil. En slags treningsleir for de tyske styrkene. Ved å teste sin militære slagkraft her, i en konflikt hvor de andre stormaktene holder seg nøytrale, står Nazi-Tyskland bedre rustet til den verdensomspennende konflikten Hitler planlegger å sette i gang bare to år senere.

Valget faller på den vesle byen Guernica i Baskerland. I løpet av drøyt 3 timer blir hele byen meislet ned og tilintetgjort av tyske Heinkel bombefly. Forvirrede og fortapte sivile løper rundt på byens marked som holdeløse høns mens tyske ildkuler regner ned. Tapstallene varierer fra 200 til drøyt 1000 mennesker. Via en korrespondent som befinner seg i Bilbao, cirka 4 mil unna, når nyheten London Times, deretter New York Times, og til slutt hele verden.

Dette var altså Hitlers måte å trene sine soldater på. Det ble sagt at to år i strid var bedre trening enn ti år i fredstid. I dag vet vi godt hvordan land etter land skulle få merke effekten av Blitzkrieg. Da Nazi-Tyskland feier gjennom store deler av Europa under den første fasen av andre verdenskrig, er det mye takket være disse lynende raske angrepene.

Samtidig var dette første gangen en by full av sivile hadde blitt utsatt for et bombeangrep på en så enorm skala. Hele den demokratiske verden sto sjokkert tilbake. At dette ble gjort av tyske styrker for å teste ut sin nye militære strategi, gjør neppe saken stort bedre. De vestlige stormaktene rikker seg likevel ikke fra sin nøytralitetspolitikk. Med første verdenskrig friskt i minne ønsker ingen at den spanske borgerkrigen skal utvikle seg til en global konflikt. Ingen vil gripe inn. Det samme så man da Hitler innlemmet Østerrike og de sudettske områdene av Tsjekkoslovakia i sitt tyske rike. Det tyske militærets enorme slagkraft ble altså først demonstrert i Guernica.

Bombingen av den baskiske byen var altså ikke utelukkende et massivt angrep på sivile, det ble også et frampek for det som kom til å skje under andre verdenskrig. London. Berlin. Dresden. Enorme europeiske byer ble bombet sønder og sammen. Og la oss ikke glemme Hiroshima og Nagasaki. Samtidig så man her hvordan brutal stormaktspolitikk gikk ut over en by full av uskyldige sivile. For Luftwaffe var det en smal sak å ofre noen hundre eller noen tusen sivile, så lenge blitzkrieg fikk sitt utstillingsvindu. Da verden fikk høre om det massive bombardementet i det nordlige Spania ble alle klare over at tiden der hærene møttes på slagmarken for å gjøre opp var over. En ny total krig ville ramme alle deler av befolkningen. Og som vi vet i dag kom den krigen bare to år etter at Guernica ble jevnet med jorda.

Hendelsene i Guernica har også inspirert verdenskjente kunstnere. Pablo Picasso malte bildet med samme navn som byen, som ble kjent for sin framstilling av skrekk og grusomhet. Stiftelsen Roseslottet på Frognerseieren i Oslo, blant annet utarbeidet av Vebjørn Sand, inneholder også flere bilder dedikert til Guernica. Undertegnede kan bekrefte at det er vel verdt et besøk.

Kilder:

Knutsen, Gunnar Wisnes. «Den spanske borgerkrigen» i Store Norske leksikon. Lastet ned 30.09.2021
URL: https://snl.no/Den_spanske_borgerkrigen

Izquierdo, José Maria. «Guernica» i Store Norske Leksikon. Lastet ned 30.09.2021. URL: <https://snl.no/Guernica>

Smilden, Jan Erik. Dagen da byen Guernica ble lagt fullstendig i grus. 26.04.2017. URL: <https://www.dagbladet.no/kultur/dagen-da-byen-guernica-ble-lagt-fullstendig-i-grus/67513783>

Ukjent forfatter. The bombing of Guernica. Could WW2 have been stopped that day? URL: <https://www.history.co.uk/article/the-bombing-of-guernica-could-ww2-have-been-stopped-that-day>

Deler av artikkelen er også basert på denne podkast-episoden: Real Dictators. Fransisco Franco episode 3: The Civil War and The White Terror. Produsert av Noiser Podcasts. Lastet opp 26.05.2021

Ekthet, globalisering og curry: «autentisk» mat finnes ikke

av Max Skarberg

Når man snakker om mat, handler det veldig ofte om hvor ekte den er. Fokus på at mat skal være autentisk er derfor også en gjenganger i markedsføring av mat. Skikkelig norsk brunost, ekte svenske kjøttboller (som originalt kommer fra Tyrkia), autentisk japansk sushi, eller tradisjonell indisk curry (eller karri). Problemet med en slik tilnærming til mat er at man knytter matretter til spesifikke steder, for eksempel Gudbrandsdalsost eller Trøndersodd, eller land er at man da ser for seg at retter som har en slik tilknytning alltid har eksistert i samme form, med de samme ingrediensene og at det bare er én riktig måte å lage dem på. Denne artikkelen skal, ved å fokusere på indisk curry, motbevise slik tankegang og se på hvordan ideer om ekthet og autentisk mat er, mer eller mindre, falske.

Denne appetitten for at maten skal være «autentisk» er også en refleksjon av at utenlandsk mat gjerne blir oppfattet og markedsført som eksotisk. Men, noen typer mat har man i Norge tatt til seg og fornorsket eller europeisert, og dette er man fullt klar over, og, til en viss grad, stolt av. Det kanskje beste eksempelet på dette – i alle fall i Norge – er tacoen og kebaben. Når det kommer til andre kjøkken og retter, derimot, er det plutselig veldig viktig at maten er så autentisk som mulig. Slik tankegang er mer typisk for, for eksempel, japansk og indisk mat.

Den indiske ingrediensen som først kom til vesten og ble inkorporert i vestlig matlaging er karripulveret. Dette pulveret ble, ikke overraskende, først introdusert til vesten gjennom Storbritannia hvor det ble brukt som en substitutt for indiske krydderblandinger som, tradisjonelt, ble blandet sammen av individuelle kryddere som fantes tilgjengelig for kokken. Fordi disse krydderne ikke var like tilgjengelige i den vestlige verden ble heller en generisk indisk ferdigblanding masseprodusert. Karripulver er derfor noe som typisk blir sett på med avsmak av folk fra Sør-Asia og connaisseurer. Men, karripulver har tydelig fått sitt eget liv i vesten som et eget krydder som i realiteten kan puttes i hva som helst. Herregud, det er vanlig å putte karripulver i fiskeboller i hvit saus!

Et annet element ved karripulver er at ferdigblandinger av «indiske kryddere» har, gjennom en re-branding, blitt til mer og mer akseptert blant «kjennerne» i form av masala-blandinger – hvorav den mest kjente typen heter garam masala. Dette er, i prinsippet, akkurat det samme som karripulver, men garam masala har blitt gjenoppfunnet som en «autentisk» ferdig-krydderblanding som da blir sett på som mer legitim enn det karripulveret som allerede fantes i vesten. Karripulver er derfor et tydelig eksempel på hvordan indisk mat i noen sammenhenger blir, basert på tilsynelatende arbitrære faktorer, oppfattet som autentisk, og i andre tilfeller så blir det sett på som en tilskitning og en nedgradering av det indiske kjøkken.

Når det kommer til opphavet til indiske retter er det også viktig å påpeke at de, i likhet med karripulver, er et produkt av globalisering. Først og fremst må det påpekes at mange av ingrediensene som brukes, og som blir sett på som hjørnesteiner i det indiske kjøkken kom til Sør-Asia som følge av Europeisk kolonisering og verdensomspennende skipshandel. Man kan, for eksempel, ikke se for seg indisk mat uten chili. Men chilien ble ikke introdusert til Sør-Asia før Portugalserne tok med seg chilipepper fra «den nye verden» til den gamle. Det samme gjelder essensielle ingredienser som poteter og tomater. Hvor tradisjonell er da egentlig indisk mat hvis man da i realiteten ikke kan kjenne den igjen fra ti-

En konsekvens av den umiddelbare populariteten til chilipeperen, som ble kalt «the Saviour of the Poor», og av direkte Europeisk påvirkning var den veldig populære retten vindaloo. Denne veldig sterke retten så dagens lys da Portugiserne i Goa prøvde å introdusere en portugisisk rett, carne de vinho e alhos (kjøtt med vineddik og hvitløk). Dette navnet ble da etter hvert komprimert til «vindaloo». Da Britene invaderte Goa i 1797 oppdaget de også vindaloo, og de tok den med seg hjem. Denne retten har blitt så forankret, spesielt i Engelsk kultur, at vindaloo var et av ordene som, sammen med ting som kopper med te og cheddarost, uttrykte «engleskhet» i en fotballsang som ble populær under fotball-VM i 1998.

Apropos Britisk påvirkning på indisk mat, så er det ganske uvisst om den kjente indiske retten kylling tikka masala faktisk ble oppfunnet i på det indiske subkontinentet eller om den faktisk så dagens lys i Storbritannia. Det virker faktisk som om denne retten blir sett ned på av mange fra Sør-Asia og connaisseurer av indisk mat, så det er i det minste klart at dette er en rett som ble til som følge av at en indisk rett ble svært tilpasset Britiske ganer. Men, i dag er denne retten verdenskjent og den blir av noen omtalt som Storbritannias nye nasjonalrett. Er kylling tikka masala derfor en rett som er mindre verdt enn andre indiske retter? Det er egentlig ikke særlig forskjell på den prosessen som ledet til oppfinnelsen av kylling tikka masala og hvilken som helst annen indisk rett som blir sett på som mer autentisk.

En siste kuriositet som understreker det at alle populære matretter og «nasjonale kjøkken» er produkter av globalisering og utveksling av ideer og råvarer er hvordan indisk curry – som i og for seg er en samlebetegnelse for alle indiske retter som har mye saus (curry betyr bokstavelig talt saus) – har blitt ekstremt populært i Japan. Curry kom til Japan gjennom Britiske handelsskip, og japanerne tilpasset da de allerede tilpassede rettene til japanske ganer. Curry i Japan har derfor blitt noe ganske annerledes enn curry i India, eller i Storbritannia. Japansk curry har, i sin særegenhet, faktisk blitt så populært at man nå får tak i det i store deler av verden – inkludert India.

Det denne artikkelen har forsøkt å belyse er hvordan feinschmeckeri overfor mat og forskjellige kjøkken, spesielt når det kommer til et unødvendig fokus på

Det denne artikkelen har forsøkt å belyse er hvordan feinschmeckeri overfor mat og forskjellige kjøkken, spesielt når det kommer til et unødvendig fokus på at maten skal tradisjonell og autentisk, er å misforstå hvordan matretter blir til. Maten vi nyter i dag er et produkt av utallige faktorer som har å gjøre med globalisering, kolonialisering, utveksling av kultur, assimilering (både ved tvang og frivillig), og så videre. Poenget her er ikke at kolonialisering og tvangsassimilering er positive historiske hendelser, men heller at dette er hendelser som også har ført til noen fine ting – som, for eksempel, kylling tikka masala. Disse prosessene hvor mat forandrer seg og blir til nye ting er stadig i utvikling på grunn av en stadig mer globalisert verden, og det er derfor mer eller mindre håpløst å holde fast ved ekthet og tradisjon når det kommer til mat. Det er da også unødvendig å bli oppildnet over hvordan visse retter blir tilberedt eller hvordan visse råvarer blir brukt.

24. november 2020 skrev NRK om hvordan norsk brunost har blitt populært i Sør-Korea, og om hvordan den blir brukt på utradisjonelt vis. De som klarer å bli irritert på bakgrunn av dette kan ta seg en bolle. Globaliseringen og videreutviklingen av mat lever i beste velgående.

Bibliografi:

Bramwell Kris, og Yalcin, Dilay. «Swedish meatball admission: They're Turkish.» BBC, 1 Mai, 2018. <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-43960739>.

Chaki, Rohini. «The subversive, surprising history of curry powder.» Atlas Obscura, 9 April, 2019. <https://www.atlasobscura.com/articles/what-is-curry-powder>.

Collingham, Lizzie. Curry: A Tale of Cooks and Conquerors. Oxford: Oxford University Press, 2006.

Gupta, Akhil. «A different history of the present: The movement of crops, cuisines, and globalization,» i Curries Cultures: Globalization, Food, and South Asia, redigert av Krishnendu Ray og Tulasi Srinivas, 29-46. Berkeley: University of California Press, 2012.

Tom Haakenstad, Tom, og Hågensen, Kristina. «Koreanere i kø for å kjøpe norsk brunost.» NRK, 24 november, 2020. <https://www.nrk.no/innlandet/brunost-fra-synnove-finden-og-os-tehovler-er-populaert-i-sor-korea-1.15256881>.

Pillai, Pooja. «A Japanese Curry chain hopes to find fans in India, its 'final destination'» The Indian Express, 24 september, 2020. <https://indianexpress.com/article/lifestyle/food-wine/coco-ichibanya-japanese-curry-chain-hopes-to-find-fans-in-india-its-final-destination->

Ideologi får **tragiske** følger

Av Sofie S. Aaslund

Hvordan fikk David Livingstones misjonsvirksomhet katastrofale følger i et land i Afrika? Dette er historien om da én manns eventyrlyst førte til et brutalt bastialsk terrorstyre.

David Livingstone (1813-1873) var en skotsk lege og tilhørte den religiøse gruppen som formelt befant seg innenfor den anglikanske kirken, men som hadde røtter tilbake til John Wyclifs kongregasjon. Med finansiell støtte fra kongregasjonsmenigheten dro Livingstone i 1842 til Afrika med mål om å drive misjonsarbeid.

Livingstone var en utålmodig sjel og var ikke særlig effektiv som misjonær. Han stiftet menigheter, men hadde sjelden tålmodigheten til å bli værende og se menighetene etablere seg og vokse – han dro alltid videre. Han hadde også et verdslig formål; han ønsket å oppdage Nilens kilder, og beveget seg etterhvert fra de engelske koloniene langs kysten, mot det indre Afrika som ennå ikke var kartlagt. Målet var å vende tilbake til Storbritannia med store oppdagelser, og bruke den påfølgende berømmelsen og rikdommen det medførte til misjonsvirksomhet. Det som derimot skjedde var at han forsvant i Afrikas indre.

Med ett ble det et prosjekt å finne Livingstone. Redaktøren i The New York Herald Tribune ønsket å skrive en sak om at Livingstone var funnet, og ga derfor midler til å utruste en ekspedisjon til hans mest erfarne krigskorrespondent Henry Morton Stanley (1841-1904). Stanley var en svært ivrig motstander av slaveriet og var på nordstatenes side i den amerikanske borgerkrigen. Han lyktes til slutt å finne Livingstone i Ujiju ved Tanganyikasjøen i 1871, og oppdraget var utført. Men eventyret sluttet likevel ikke der.

Stanley oppdaget at det foregikk slavehandel i Ujiju – arabiske salehandlere hadde utrustet muslimske kyststammer med våpen som dro inn i landet og tok slaver blant animistene. Dette reagerte Stanley på med avsky, og skaffet derfor finansiering for å utruste nye ekspedisjoner. Dette resulterte i at han førte nærmest regulær krig mot arabiske slavehandlere i flere år, og han fikk etterhvert kontroll over store deler av landet. Han ønsket at det skulle bli kolonisert av en europeisk stormakt – fortrinnsvis Storbritannia. Ingen var imidlertid interesserte, da landet ble sett på som direkte farlig for den hvite mann.

Han henvendte seg til slutt til det belgiske parlament, men heller ikke de var interessert i å kolonisere landet. Med det var derimot kongen av Belgia – Kong Leopold den 2. (1865-1909). Nå skjønner du kanskje hvor dette bærer hen...

Leopold hadde ambisjoner på vegne av staten og mente at Belgia hadde en rettmessig plass blant Europas stormakter. Belgia måtte derfor

bli en kolonimakt på lik linje med de andre.

Kong Leopold overbeviste Stanley om at han skulle sørge for at Kongo ble sivilisert og slavehandelen stoppet ved å bruke sin egen personlige formue. I praksis var Kongo derfor blitt kongens personlige koloni og personlige eiendom – og som kjent, så han helt bort ifra alle avtaler Stanley hadde inngått med lokale høvdinger, og erklærte all jord og alle ressurser som kongelig eiendom. Som et resultat av at parlamentet nektet han å bruke belgiske soldater for å holde kontroll på landet, benyttet Leopold seg av leiesoldater fra hele Europa – også Norge.

Soldatene skulle i utgangspunktet bli brukt mot arabiske slavehandlere, men ble isteden brukt til å inndrive skatter på svært brutale måter. Leopold satte aldri sine bein på Kongolesisk jord, men hans private hær sørget for at ordre ble fulgt. Kongen ga også flere private selskaper frie hender til å anlegge gummiplantasjer og å utnytte naturressursene – disse gikk også svært hardt ut mot lokalbefolkningen. Slaveri er kanskje den mest åpenbare konsekvensen. Dersom slaven ikke jobbet fort nok risikerte de å bli henrettet eller å få hender og føtter avkappet, og noen ganger ble lemmer avkappet rett før de ble henrettet. Rikdommer og ressurser ble plyndret, og Kongen tjente seg rik på elfenben og gummiproduksjon, da alt gikk i hans egen lomme. For å hente villgummien som vokste i Kongos jungel krevde det lokal arbeidsstyrke, og slaver ble satt i lenkegjenger - oppfylte de ikke kvoten fikk de piskeslag. Kvinner ble ofte holdt som gissel og brukt til menns underholdning. Ti millioner afrikanere døde, og i løpet av bare 23 år ble befolkningen i Kongo halvert.

Da den belgiske stat overtok kolonien i 1908 ble det visse forbedringer, men ikke særlig store. Verden kunne se konsekvensen av Belgias kolonipolitikk da Kongo ble en selvstendig stat i 1960, inkludert deres motstand mot skolevirksomhet – i hele Kongo var det i 1960 kun 24 kongolesere som hadde gjennomført videregående skole. Kongos tragedie kan tilskrives en stormannsgal konge som kastet seg inn i kolonivirksomheten uten noe erfaring.

Det er et paradoks at utgangspunktet for det hele var to idealistiske prosjekter, når det endte med kongelige ambisjoner kombinert med hjerteløs kapitalisme.

BIBLIOGRAFI:

Aarebrot og Evjens Reformasjonen s.273-276.

<https://www.dagbladet.no/kultur/kong-leopolds-terrorvelde/65819489>

<https://www.aftenposten.no/kultur/i/zAdy5/kong-leopolds-moerke-hjerte>

bilde 1: <https://www.theguardian.com/world/2019/nov/23/belgium-begins-to-face-brutal-colonial-legacy-of-leopold-ii>

bilde 2: <https://imgur.com/gallery/ifbEn3C>

bilde 3: <https://belgiumtakesoverafrica.weebly.com/rubber-trees.html>

In his first century text on mechanics, Hero of Alexandria describes in great detail the way in which heavy stone blocks are transported from the quarry to the construction site. For this purpose, Hero explains the use of the tortoise "... a framework fastened together by squared timbers that have turned up ends" (Hero, Mechanics 3.1). During a recent lecture by Dr. Christopher Siwicki, certain students misheard a sentence leading to the unfortunate misunderstanding that real, biological, tortoises had been employed in the construction of ancient Greek temples. Which prompted an interesting question: What if tortoises had been used in classical temple construction? In order to answer this, several factors had to be taken into account, including which species of tortoise would be used, the strength/carry capacity of said tortoise, which part of the construction process they would be suited for, how the tortoise would be equipped, and finally, how easy they would be to control.

The Potential of Tortoises in Classical Temple Construction

"... things moved along the ground are dragged on tortoises."

Hero, Mechanics 3.1 (Pappus, Mathematical Collection p. 1130)

av clío chrysostomidis og Magnus Knutsen

INTRODUCTION

According to the Cambridge Dictionary, a tortoise is "an animal with a thick, hard shell that it can move its head and legs into for protection. It eats plants, moves very slowly, and sleeps during the winter." It is a sub-species of the order testudines (turtles), which means that while not every turtle is a tortoise, every tortoise is a turtle. A tortoise is simply a turtle that exclusively lives on land, and therefore it cannot swim. Also particular to tortoises are their feet shaped somewhat like an elephant's, as well as its shell which is much sturdier than that of turtles which live in water.

In order to determine which species of tortoise holds the most potential for temple construction, we must first determine which of the many construction-related tasks they could complete in a satisfactory manner. For this purpose we have considered the construction of a temple to be comprised of four succeeding phases: 1) The prospecting and splitting phase, where suitable marble is identified, split from the rock, and prepared for transportation, 2) the transportation phase where the half-finished blocks are transported to the construction site, 3) the construction phase where the temple is erected, and 4) the embellishment phase when the temple is decorated and given its final form. After much deliberation, we concluded that the use of tortoises would yield unsatisfactory results within phases 1, 3, and 4, mostly given their lack of opposable thumbs (if you recall, the tortoise has feet shaped like an elephant's), as well as their failure to understand the functional and esthetic demands of a human temple. A tortoise would, however, be more or less suited for the transportation phase, where creativity and finesse are in lower demand.

THE EXPERIMENT

The same way an ox would help plow the farmers fields, our hypothesis is that the tortoise in theory could have held the same aiding function in the transportation phase of classical temple construction. To better illustrate our hypothesis, we will use a half finished capital of the Athenian Parthenon weighing 12 tons as an example and as an anchor for our calculations.

Which Breed is Better?

First we need to determine which tortoise has the most potential in temple construction. The right breed of tortoise would have a) the strength, b) the size, and c) the ability to take instructions. Strength is needed in order to carry or drag the marble blocks— each weighing about 12 tons. Since few research projects have seriously compared the pull-strength of different species of tortoises, we will here assume that a tortoise's strength correlates directly to its weight. For our line of reasoning we are therefore going on the assumption that a tortoise is able to drag a minimum of 10% of its own body weight. Size, preferably a larger size, is therefore needed in order to reduce the number of tortoises required in the construction process. The ability to take instructions is needed in order to actually use the tortoises in construction.

Native to the Mediterranean is the marginated tortoise (*testudo marginata*) which weighs on average 5kgs and has a length of 35 cm. One could argue that the weight and height of the marginated tortoise would weaken its potential as a transportation animal. Being the size of little less than the average pillow (approximately 50x50cm), it is safe to say that the tortoise on its own would not be very effective. A single marginated tortoise is, according to our line of reasoning, able to drag 0,5kg. If it was a creep (a group of tortoises), however, one could argue that their collective strength would make the transportation process possible.

$12\,000\text{ kg (the marble)} \div 0,5\text{kg (pull-strength of a single marginated tortoise)} = 24\,000\text{ tortoises}$
To acquire 24 000 marginated tortoises demands excessive resources, and could potentially lead to the extinction of the species. One way to reduce the extinction rate would be to open a tortoise breeding farm, but we will not go into that possibility for this article. Another way to acquire tortoises for transportation purposes would be through trade and exchange networks.

A much larger alternative is the central african spurred tortoise (*testudo sulcata*) which on average can weigh about 50kgs, though some individuals have been known to reach weights of as much as 100kgs. Herodotus' ancient descriptions of the African continent show us that while the ancient Greeks certainly lacked much information about the central and southern reaches of Africa, some contact was at this time maintained with several

peoples living along the Nile and elsewhere in the interior of Northern Africa. It is therefore not completely outside the realm of possibility that Central African tortoises could have been imported to the Mediterranean through Northern African trade networks. If we maintain our assumption that a tortoise relatively comfortably could drag 10 percent of its own body weight, the average spurred tortoise could pull 5kgs while big individuals could pull as much as 10kgs. If we account for selective capture and export, 7,5kgs per tortoise seems like a plausible average pull-capacity. Using these numbers, a construction-creep of spurred tortoises would have to consist of 1600 individuals, a much more realistic number than that of the marginated tortoise, despite the difficulties involved with acquiring them from Central Africa.

$12\,000\text{ kg (the marble)} \div 7,5\text{kg (pull-strength of a single spurred tortoise)} = 1600\text{ tortoises}$

Slow and Steady Wins the Race

A spurred tortoise is able to run at 4,8 km/h, and gets tired after a little less than 600 meters. The nature of tortoises is not made to travel neither fast nor far. Tortoises are, as many folklores tell, slow and steady beings. The shell tortoises carry is also heavy, and as reptiles in general get tired easily the tortoises would need regular breaks. However, with the right motivation the turtle will be willing to exceed their limitations. Freddie the Tortoise has set an earlier precedent of this: When a female tortoise from a nearby zoo called out for a mating partner, Freddie broke out of his home and traveled 10 000 meters to respond to her calls; His owner also made the remark that Freddie sped up in search of dandelions. Since pulling 10 percent of your body weight for an extended period constitutes hard work, we consider one third of this, 3,3 kilometers per day, a sustainable workload for a motivated tortoise.

The Ability to Take Instructions

A tortoise is not able to learn tricks the same way a dog can, but they can learn patterns that can lead to actions resembling tricks. If the turtle associates the sound of a bell with the receipt of food, it will after a while begin to move towards the location where the food is given at the sound of a bell. This opens up the possibility that it is indeed possible to teach a tortoise a transportation route, as long as the "saladery" is good. Tortoises are social animals, and are able to both train better and remember instructions better when they are trained in groups. A research project performed by Passos, Mello

and Young in 2014 showed that tortoises were able to distinguish between the colours shown and they even showed a preference to the colour yellow as it rewarded them in bananas. For one to keep multiple tortoises together, one has to collect tortoises of the same breed so that they don't infect each other with foreign parasites, so a mix of marginated tortoises and spurred tortoises could prove problematic. Also, in order to not provoke fights and aggressive attacks within the construction-creep, they need to be of the same size and consist of fewer males than females. The male tortoises will compete with each other to breed with the females, and cause a ruckus. Female tortoises, however, are safe to keep together in larger groups, and can be kept alongside male tortoises in ratios of 1 male per 2 females.

Equipping the Tortoises

An important question that needs to be posed is how the tortoises would be able to drag the marble block. A natural answer to this would be their shell, as it is the hardest part of their body and the body part that is visible and available at all times. However, the shell of a tortoise is covered in nerves and every touch is perceptible. Using ropes directly on their shell would in all probability cause them great pain and generate hostility towards their human keepers. Hurting the tortoises would also affect their health and possibly even shorten their lifespan. Suiting the tortoises up in protective gear will both ensure the health of the tortoises while also keeping them in an effective formation. For this line of reasoning, we are assuming that the tortoises would walk in a rectangular formation, so that they would fit on the road and divide the drag-force evenly amongst the creep. The protective gear would need to cover their shell, as it is sensitive, and stay put on their bodies during the walk.

Considering what materials to use for this process, bronze, an alloy of copper (Cu) and tin (Sn), seemed like a good choice given its durability, strength and long lifespan. Though as bronze is the same material they made tripods from to for instance heat and cook food, using the same metal as an active protection for tortoises would probably cause overheating. Tortoises are cold-blooded reptiles, and cannot regulate their own heat. Without sweating, under the burning southern european sun, bronze pieces covering the entirety of their shell would probably cook them and cause them a slow death.

Leather, however, does not conduct heat as much as bronze does and is a light material. It is also a soft material and is able to hold a bit of water, giving it the ability to act as a cooling aid for the tortoises when wetted if the sun becomes too hot. One can therefore argue that leather is the most sustainable material for the protective gear, as it does not weigh the tortoise down and as it enhances the overall performance of the tortoise. The design of the protective gear would make a protective shield over the upper part of their

shell and be fastened to the bottom part, acting as a dog harness. Illustrated it would look something like this:

A modern version of a Tortoise Harness

The protective gear should also function to distribute the pulling force that is placed upon the tortoise, while also keeping them in formation. This could be done by attaching bronze hoops to the leather piece to which ropes can be attached. Leather rots when exposed to too much

A Margined Tortoise in Protective Gear

A Sulcata Tortoise in Protective Gear

CONCLUSIONS

In 490BC a new marble quarry was opened at Mount Pentelikon near Athens. The distance from the quarry to the acropolis is roughly 24 kilometers, which is also then the distance the tortoises would have to pull the 12 ton marble block. Considering our above assumption of a pull distance of 3,3 kilometers per day of labor, the transport of a single marble block from the quarry to the Acropolis could be accomplished in eight days, including some time spent loading and unloading. If we then assume that the tortoises were transported back to the quarry in one day by teams of oxen, the complete round trip, including a well earned day off, would take ten days.

According to worldhistory.org, the Parthenon in its entirety weighed about 22 000 tons after its completion. If we for the sake of this thought experiment assume that the temple consisted solely of 12 ton blocks identical to our current example, 1833 blocks, and therefore 1833 round trips, would be required to complete the temple. If a single massive construction-creep of 1600 tortoises was employed, then, the complete construction of the temple would take 18330 days, or about 50 years, provided a constant flow of marble blocks from the quarry as well as a ready workforce at the Acropolis prepared to lift the blocks into place. The production could thereafter be sped up by employing more than one creep of tortoises to move several blocks simultaneously. Six such creeps, or 9600 spurred tortoises, would for instance be needed in order to match the real construction speed of the Parthenon of give or take 9 years.

To summarize and conclude our article; the use of the spurred tortoise could indeed have been a possibility for transporting large marble blocks, given the right funding and resources. The drawbacks of such a method would, however, have been manifold, including threat of extinction, inevitable economic despair, and the abandonment of any ethical principles, assuming any such scruples existed to begin with. We suggest that future research further explores the employment of various animals, for instance the ox or even the horse, though we doubt their success given their similar lack of opposa-

ble thumbs. Instead, we recommend exploring the use of animals such as the gorilla, as they have thumbs, superior strength and minds similar to those of human beings, opening up the possibility of use also in the other phases of classical temple construction.

Illustration of the construction-creep

“9600 spurred tortoises, would for instance be needed in order to match the real construction speed of the Parthenon”

BIBLIOGRAPHY:

<https://thetyedyediguana.com/blog/top-5-misconceptions-about-keeping-a-tortoise/>
29.09.2021, 19:23

Passos, L. F. , Mello, H. E. S., & Young R. J. (2014). “Enriching Tortoises, Assessing Color Preference”. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 17:03 (17.12.2014): side 274-281. DOI: 10.1080/10888705.2014.917556

Historiske Personer

I denne spalten skal vi presentere personer av merkelig og ekstraordinær interesse i historien. Formålet her er å introdusere dere lesere til interessante og banale figurer, som kan brukes til å starte en samtale med fremmede i gangen, eller som begraver seg i underbevissthetsnettet din og kommer tilbake som en fun-fact når du minst venter det.

Tarrare - "Han franske fyren som spiste et barn"

Av Sivert Zwerg Gran

Tarrare er kanskje det mest kjente eksempelet på en person med ekstrem polyfagi. Dette betyr at han hadde en uslukkelig appetitt, og kunne spise komisk store mengder mat. Fortellingen om hans liv er satt på slutten av 1700-tallet i Paris.

Gjennom sitt liv som blant annet soldat og showman ble Tarrares appetitt bemerket som både positivt og negativt, men kanskje for det meste som noe merkelig og grotesk. Når han var i sultet tilstand, skal magefettet hans ha hengt så langt at det kunne strekkes rundt han. Og når han fikk spist seg mett, blåste magen seg opp som en ballong, og kinnene og øynene farget røde.

Som showman opptrådte Tarrare med akten "kom og se på hvor mye merkelige ting jeg kan spise". Han sto på en scene på gata og utfordret publikum til å finne ting han kunne spise. I eksempelet gikk det ut på at han kunne spise en sekk med epler, flint, korker, og egentlig alt annet de kunne finne til han. I tillegg skal kinnene hans ha vært så store at han kunne fylle dem med et dusin egg eller epler.

I hans tid i bataljonen ble han tidlig kjent for å kunne gjøre andres arbeid, mot betaling av rasjonene dems, uten at det særlig tilfredsstilte sulten. Selv da han ble tildelt 4 ganger vanlig rasjon, samtidig som han lusket rundt på kjøkkenet etter rester, klarte han ikke å bli mett. Tarrare ble innlagt på militærpsykiatri for lidelsen, men selv her snek han seg inn på kontoret til farmasøyten og spiste alt han kunne se.

Et militært eksperiment ble også forsøkt på han, ved at han skulle svelge en liten treboks med en lapp i. Lappen var en melding som skulle leveres i hemmelighet til fanger. Dette ble gjort ved at Tarrare svelget boksen, ble fraktet til fengselet, "fant den frem" ca. 30 timer senere, og ga brevet til den det skulle gjelde.

Det Tarrare er mest husket for i dag er kanskje de mer groteske tingene han spiste. Tarrare var blant annet kjent for å spise hele slanger, katter og hunder, og kun etterlate seg skjelettrestene av dem. Det mest

ekstreme tilfellet av hans polyfagi var da han var innlagt på sykehuset, og et barn på 14 måneder på mystisk vis hadde forsvunnet. Mistanken falt på Tarrare, på grunn av hans tendenser til å luske rundt og spise alt han kunne og, vel, historikken av hva han ellers hadde spist. Han ble fort jaget bort fra sykehuset, og forsvinner dermed fra historisk dokumentasjon i 4 år.

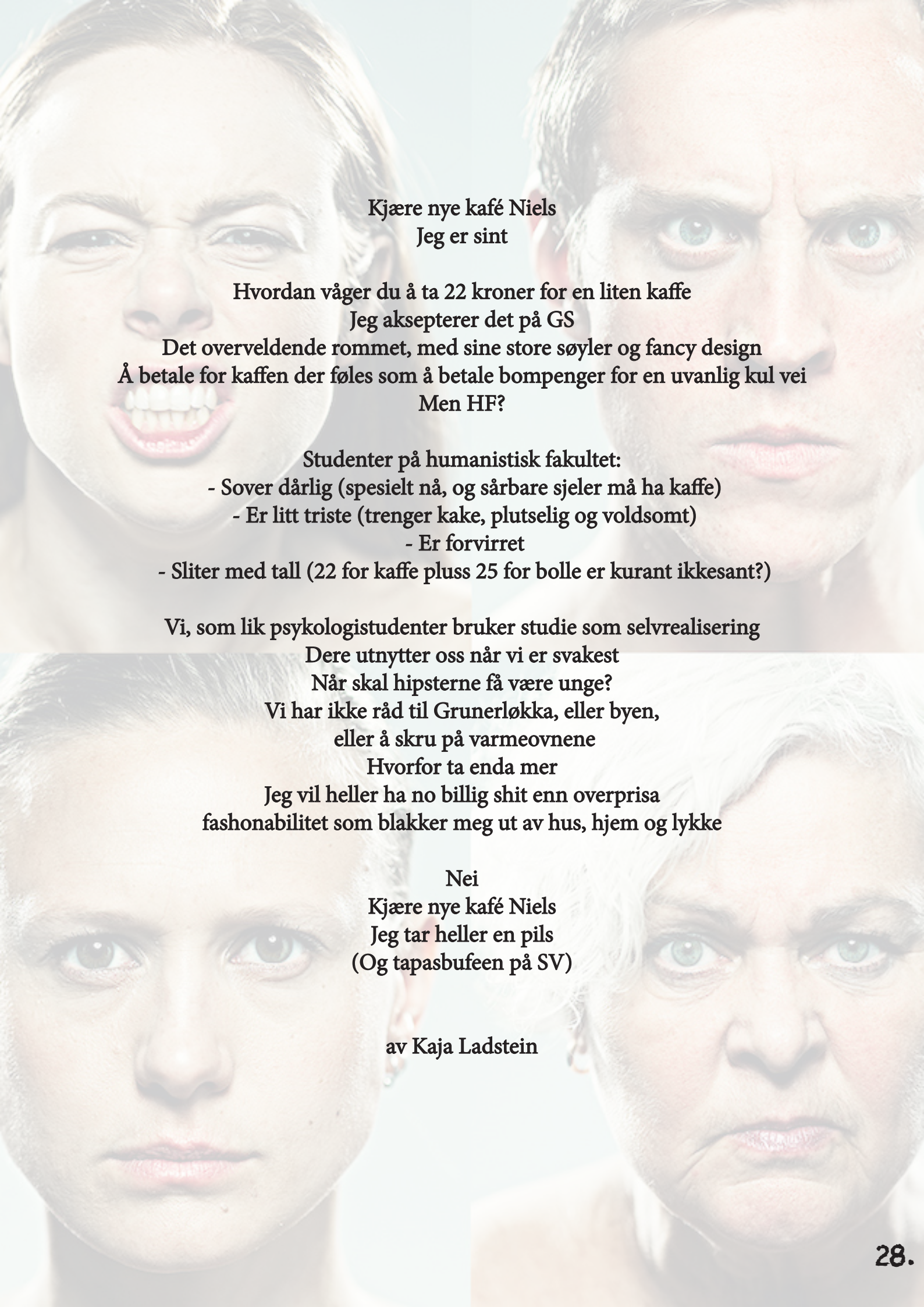
Han blir til slutt funnet døde av sykdom på et sykehus i Versailles. Ved hans død, løper leger og forskere til kroppen hans for å forsøke å få et svar på appetitten hans. Blant funnene var hans uvanlig store galleblære og magesekk. Problemet med forskningen oppstod da kroppen til Tarrare startet å råtne uvanlig fort, og stanken ble så motbydelig at arbeidet måtte avsluttes tidlig.

Tarrares liv er både komisk og grotesk å se tilbake på. At han er kjent som "han franske fyren som spiste et barn" er en kjent historisk fun-fact, og en viktig del av sene humoristiske historiske samtaler med litt promille. Det mer mørke problemet dukker opp om man tenker litt lengre på det (eller leser primærkilder om han), og kommer på hvor kvalmende det egentlig er.

Kilden jeg har brukt er London Medical and Physical Journal, volum XLII fra desember 1819, i spalten "Collection of rare and interesting cases". Denne bemerkes med en TW om noen får lyst til å lese grundigere om dette, da jeg i artikkelen har kuttet ut de voldeligste beskrivelsene.

Bibliografi

Bradley, T, Fothergill, Samuel, og Hutchinson, William. "Polyphagism." London Medical and Physical Journal, vol 42 (Desember 1819): 203-205

Kjære nye kafé Niels
Jeg er sint

Hvordan våger du å ta 22 kroner for en liten kaffe
Jeg aksepterer det på GS
Det overveldende rommet, med sine store søyler og fancy design
Å betale for kaffen der føles som å betale bompenger for en uvanlig kul vei
Men HF?

Studenter på humanistisk fakultet:
- Sover dårlig (spesielt nå, og sårbare sjeler må ha kaffe)
- Er litt triste (trenger kake, plutselig og voldsomt)
- Er forvirret
- Sliter med tall (22 for kaffe pluss 25 for bolle er kurant ikkesant?)

Vi, som lik psykologistudenter bruker studie som selvrealisering
Dere utnytter oss når vi er svakest
Når skal hipsterne få være unge?
Vi har ikke råd til Grunerløkka, eller byen,
eller å skru på varmeovnene
Hvorfor ta enda mer
Jeg vil heller ha no billig shit enn overprisa
fashionabilitet som blakker meg ut av hus, hjem og lykke

Nei
Kjære nye kafé Niels
Jeg tar heller en pils
(Og tapasbuefen på SV)

av Kaja Ladstein

Syk og student: en litt annerledes hverdag.

Studiehverdagen er allerede tung og stressende, men slenger man på en kronisk sykdom får man virkelig kjenne på sine egne begrensninger. Håpet med denne artikkelen er å skape bevissthet om kroniske sykdommer som rammer unge og hvilke utfordringer dette kan ha i kombinasjon med studier.

Av [Elisabeth Ugland](#)

Innledning

I hverdagen har jeg mange forskjellige roller, men den viktigste og mest krevende av dem alle er en jeg sjelden snakker om. I de siste ti årene har kronisk hodepine og utmattelse styrt livet mitt med en jernhånd. Resultatet har blitt en slags identitetskrise hvor denne sykdommen har **fullstendig tatt over livet mitt**, samtidig som at jeg har prøvd mitt beste for å fortrenge den.

Det er nok derfor jeg har klamret meg fast til den tilværelsen jeg kjenner best, livet som student. Som student har jeg rom til å prøve og feile, men også muligheten til å utfordre meg selv i en trygg arena. På terskelen mellom det trygge og det ukjente har rollen som student vært en etterlengtet frihet. Selv ti år senere klarer jeg ikke å gi helt slipp på drømmen om et normalt og sykdomsfritt liv.

Ikke nok timer i døgnet

Mesteparten av tiden føles det som at det aldri er nok timer i døgnet til å få gjort alt jeg må gjøre. Det er begrenset med øyeblikk hvor jeg faktisk er klar nok i hodet til å kunne aktivt jobbe med skolearbeid. Jeg kan lage timeplaner og huskelister, men med mindre jeg har en usedvanlig god uke får jeg aldri gjort alt jeg bestemte meg for å gjøre.

Det er frykten og angsten for å bli hengende for langt bak som er drivkraften min. Alt av tid jeg har til gode går til å studere, og det er sjeldent jeg har tid til å **tenke på meg selv**. Når det endelig blikker over blir jeg nødt til å ta meg en dag eller to, kanskje enda lenger, på å gjøre absolutt ingenting. Hver gang blir jeg like skuffet over meg selv, og når jeg endelig har klart å samle kreftene mine til å fortsette, er det med stor bekymring for å ikke kunne klare å ta igjen alt jeg ikke har fått gjort.

Zoom – en pause i forkledning

Utmattelsen sitter som en evigvarende sky rundt

hodet mitt og det er ikke alltid jeg klarer å tenke like klart. Da er det deilig å kunne gjemme seg bak skjermen. Jeg trenger ikke å tvinge frem energi jeg ikke har, og slipper å slenge på meg en smilende maske for å sitte to timer i et kaldt eller dårlig ventilert rom hvor jeg ikke klarer å følge med på undervisningen. Nå som korona-restriksjonene er opphevet kan jeg ikke lenger **søke ly under «korona-teppet»** og lene meg på den digitale undervisningen. All tilrettelegging fremover hviler på mitt eget initiativ. Digital undervisning tilbys fortsatt, men det er med tilsynelatende stor motvilje fra både foreleserne og universitetet. Hvordan skal man be om hjelp når man føler seg til bry?

Studentforeninger til unnsetning

Å være kronisk syk kan være et ensomt liv, særlig som student. Det er vanskelig å bli kjent med medstudentene dine når kroppen din skriker til deg at den bare vil dra hjem. Striden mellom kropp og sinn er en vanlig del av hverdagen, og ofte er det lettere å la kroppen vinne. Når en kronisk sykdom styrer alle dine avgjørelser, hvordan skal man da klare å være sosial?

Jeg meldte meg inn i en studentforening like etter at jeg begynte på universitetet. Jeg tok det enda lenger og meldte meg til et ganske aktivt verv i selve styret, et verv jeg fortsatt har. Det har vært givende på mange måter, men også krevende. For meg har dette vært et bra sted å begynne.

Det er til og med en forening for studenter med kroniske sykdommer og funksjonsnedsettelse som heter "Funkisstudentene". Jeg oppdaget dem ved en ren og skjær tilfeldighet, og innså at jeg **ikke er helt alene i stormen**. Det er så lett å glemme at det alltid er mennesker rundt seg med sine egne utfordringer.

En tøff lærdom

Er det noe jeg sjelden har tillatt meg selv å gjøre siden jeg ble syk, så har det vært å oppføre meg som om jeg er det. Frykten for å ikke bli trodd på, bli stemplet som lat eller å bli sett på som en byrde gjør at jeg sjelden er åpen om sykdommen min. Selv om det ofte går på bekostning av min fysiske og mentale helse, så klarer

jeg ikke å kvitte meg med denne staheten som tvihol-
der på de fjerne minnene av en normal hverdag uten
smerte og utmattelse.

Jeg klarte meg uten legeattest hele koronaåret, men
ble nødt til å benytte meg av egenmeldinger på alle
eksamene mine forrige semester. Å sende inn skjemaet
var nokså enkelt, men hver gang jeg trykket «send»
følte jeg meg skyldig, som om jeg gjorde noe galt. Det
er rart å skamme seg for noe man har null kontroll
over. Dette semesteret valgte jeg å søke om ekstra tid
på eksamen god tid i forveien, istedenfor å satse på
egenmeldinger. Det ble riktignok avviklet med opphe-
vingen av restriksjonene, så her var jeg heldig.

Slike søknader må alltid dokumenteres med attest fra
lege. Jeg kvier meg hver gang jeg må be om en attest
fra fastlegen. Han vet alltid hva han skal skrive, han
har tross alt vært legen min i nesten ti år, men jeg er
alltid redd for at den ikke blir godkjent selv om den
mest sannsynlig blir det. Jeg lærte tidlig at ikke alle
sykdommer er like **sosialt aksepterte** som andre.

Noe av dette har kommet fra den manglende forstå-
elsen jeg har opplevd fra de rundt meg. Det kommer
nok fra et godt sted, men utførelsen er alt annet enn
vellykket. «Du ser så frisk ut at det er lett å glemme!»,
«Jeg har forståelse for at du er dårlig, men det er viktig
at du prøver hardere.» eller hva med den klassiske:
«Har du prøvd å ta deg en paracet og ibux?». Det ver-
ste er når mitt beste, uansett hvor hardt jeg prøver, blir
tatt for gitt.

Men mye har skjedd de siste ti årene, og det har blitt et
økende fokus på mental helse. Kroniske sykdommer
som rammer unge er på den politiske agendaen, og
mange av de menneskene som har vært smittet med
COVID-19 har fått de samme symptomene som jeg
selv sliter med. Det blir interessant å se hvor denne
forskningen vil gå. Det er vanskelig å kvitte seg med ti
år med brutal virkelighet, så inntil den tid kommer så
nøyer jeg meg med forsiktig **optimisme**.

Miljø er avgjørende

Med kronisk hodepine og utmattelse dukker det
gjærne opp andre uvelkomne plager. Søvnproblemer,
nakkesmerte, et stresset immunforsvar, irritasjon,
depresjon, for å nevne noen. Et godt miljø har vært
det viktigste verktøyet for å takle en tung hverdag som
kronisk syk. Å velge bort de faktorene som tærer på
selvtilliten og min mentale helse har vært avgjørende
for hvor jeg befinner meg i livet på dette tidspunktet.

Hverdagen som universitetsstudent er hektisk, men
heldigvis for meg har fordelene hittil overveiet alle
ulempene, men det er viktig at jeg tar meg selv i nak-
ken og gir meg selv den time-uten jeg trenger. Jeg
er på mange måter veldig heldig, blant annet har jeg
et flott støtteapparat bestående av en støttende far,
en omtenksom og tålmodig kjæreste, og en firbeint
pelsdott som fyller livet mitt med kjærlighet.

Dessverre er ikke et godt støtteapparat alltid nok.
Noen ganger har påkjennningene blitt så tunge at jeg
har hatt behov for profesjonell hjelp. **Å be om hjelp
kan være vanskelig**, og ofte føles det som et neder-
lag. Å revis med utredning tar fort knekken på alt av
medisinsk nysgjerrighet, og det å finne en psykolog
man kan snakke med som man virkelig føler en
forbindelse til er lettere sagt enn gjort. Å skaffe hjelp
føles derfor ofte som mer arbeid enn det er verdt.

Det er fortsatt vanskelig å akseptere at det jeg vil,
ikke alltid er det som er best for meg. Dette inne-
bærer å ta noen vanskelige valg for å sørge for at jeg
kommer meg trygt gjennom uka. Jeg er alltid obs på
langtidskonsekvensene av handlingene mine, og den
eneste forutsigbarheten jeg kjenner til er at jeg som
oftest blir helt slått ut i ettertid.

Ikke bare vonde dager

Men det er ikke bare sorg og elendighet. I løpet av
de siste årene har jeg møtt fantastiske mennesker og
har vært med på flere eventyr jeg aldri kommer til
å glemme. Å erkjenne at de siste årene også har gitt
meg mange gleder føles på mange måter som et svik
mot den 15 år gamle jenta som fikk livet sitt snudd
helt på hodet. Jeg blir også bekymret for at om jeg
innrømmer at det ikke bare er mørke dager så ugyl-
diggjør jeg ikke bare sykdommen min, men også alt
jeg har opplevd.

Veien videre

Kommer jeg til å klare å fullføre utdanningen min?
Har jeg valgt riktig studieretning? Hva er det jeg
egentlig kan bidra med i samfunnet? Blir jeg noen-
sinne frisk? Svarene ligger i en utrygg fremtid, men
så lenge min egen helse jobber imot meg har jeg ikke
noe annet valg enn å **gjøre mitt beste**. Det viktigste
for meg har alltid vært å være mest mulig selvstendig
og ha muligheten til å bestemme over mitt eget liv
så godt det lar seg gjøre. Foreløpig kommer jeg til å
nyte tiden jeg har igjen som student, med alle opptu-
rene og nedturene som følger.

Et requiem for requiem som aldri ble skrevet

av Maren Rath

Da høsten begynte var det med stor iver at jeg vippte opp pc-skjermen, la mine utrente fingre på tastaturet og lot det stå tel. Det var skolestart, jeg var masterstudent og fingra hadde ikke smakt tastatur siden bacheloren ble signed, sealed og delivered en gang i seint mai.

Nå skulle jeg til pers igjen. Jeg, som hadde fått det for meg at jeg var blitt en stor skribent i løpet av to slitsomme måneder med hele tre (tre, 3, III: sic!) semesteroppgaver på ett semester, skulle ikke bare skrive eksamener, drive instagrammen til studentforeninga og fortsette på bokprosjektet mitt: jeg skulle nemlig også skrive for det flotte nye studentmagasinet til IAKH, Tabula.

Einball kom og gikk som dem sier, og plutselig var det mandag 25. oktober. Tirsdag 26. oktober og innleveringsfrist stod og banka på ruta med utilgivende never. Jeg satt der, ør og forderva på lesesalen og tenkte: "Hvor er all tida mi blitt av?"

Den mest åpenbare feilen jeg gikk på dette semesteret var, i tillegg til tidsproblematikken som vi alle veit om og kjenner til, å se litt for mye på Sex and the City. Etter i lang tid å ha ansett meg sjøl som en slags TV-serieconnaissance av rrrrang, måtte jeg krype pent og pyntelig til korset da jeg skjønnte at jeg hadde gått glipp av dette legendariske stykket tv-historie. Jeg skal ikke gå noe dypere inn i hvor woke jeg egentlig mener serien er eller min astronomiske forelskelse i Miranda akkurat nå, ettersom dette ikke er særlig relevant for mitt mål med denne teksten. Det som derimot er relevant er å lokalisere spiren til mitt gigantiske, feilslåtte hovmod. Og jeg retter derfor fingeren mot vår alles Carrie Bradshaw og spør: «Hvordan kunne du gjøre dette mot meg?»

I tillegg til å opprettholde et ganske spennende kjærlighetsliv til seerens store for-

nøyelse, har denne dama alltid en god anekdote og noen trillende setninger på lur som pent reflekterer over livet hun lever. Og ikke nok med det! Hun har alltid overskudd og penger til å dra ut og ta seg en cocktail med venna, og dette da i noe flashy, lekker og semipompøs bekledning. Jeg vender meg mot Carrie, faller i knestående og spør «quo vadis, Carrie?» Hvor er du, her jeg sitter i min nød, uten kloke ord, uten en cosmo på skrivebordspulten, uten Manolo Blahniks på beina og med et knusktørt semester bak meg som på død og liv ikke kan anekdotiseres til noe mer spennende enn det dere hviler øya deres på akkurat nå? Og hvordan kunne du la meg tro at ditt liv var så lett, inspirasjonen så lite flyktig og det å være skribent så helautomatisk og naturligfallende? Jeg lot Carrie gå til huet på meg, og jeg sitter nå i 3. etasje på Niels og lider egenprodusert hovmods tungvektige sorg.

Jeg liker ikke å dvele for mye ved fortiden, og vender meg derfor vekk fra Carrie. Det kan da ikke bare ha vært hu som har gitt meg inntrykket av at jeg skulle klare å få produsert noe vettugt og artig til vårt aller første nummer? Fingern er ladd, og det er mine egne meritter som skal få gjennomgå.

Man trodde kanskje at 13 års skolegang, utallige undervisningstimer i hisfil, engelsk og latin etterfulgt av en treårig historiebachlor på Norges BeSte UniVersiTet burde ha klart å legge et solid fundament, om så ikke annet enn bare et snev av struktur under mine spede, doctor martensbekleddede studentbein? Man trodde FEIL. I løpet av semesteret er det blitt mer og mer smertefullt klart for meg at det ikke er iboende motivasjon, pinterestboards med «dark academia»-theme, tekopper med krusninger av heit vann-damp og tanken om et fint kontor med brunt tremøblement og mors gamle rørstol som trekker en framover i livet. Det

gjør struktur, arbeidsmoral og dedikasjon til det man driver med – noe jeg kan se meg langt etter. Dette «solide fundamentet» jeg trodde jeg hadde med meg viste seg å være en marengsbunn, en sukkerspinnmatte: digg, god, og åh-så-søt, men så fort det ble litt fuktig funka det faen ikke til å sjonglere skole, jobb, hobby og fritid for hjernen. Etter å ha fungert på omstendighet, tilfeldighet og naivitet i min akademiske ungdoms vår, har jeg nå møtt eget speilbilde og egen vegg, og jeg har sett meg nødt til å innse egen begrensing. Jeg sitter igjen med en fordums ambisjon om storhet, men har på en måte brukt brent jords taktikk på meg sjøl, og mitt motivasjonens-og dedikasjonens kornlager står tomt.

Likevel er jeg ikke kommet hit for å klage eller sutre over naivitet og mangel på egen disiplin. Jeg velger å se bort ifra min indre hovmodige sex- og samlivsspalist og fremmed arbeidsstruktur, og retter fingeren nok en gang. Denne gangen er det ikke en krass pekefinger, men et slags ømt kjærtegn mot noe som faktisk har vært til stede og møtt opp til sporadisk riktig seminartid dette semesteret: nemlig kreativiteten min. Det er kanskje nok en gang en smule hovmodig å kalle det kreativitet, for som tittelen til dette essayet avslører så er det en god del requiem, nekrologer og minnetaler som var planlagt. Jeg er jo tross alt på god vei til å bli historiker, og det faller meg derfor naturligst å snu meg mot fortida og si noen velformulerte ord om den.

Som en skammens rulletekst vil jeg nå dele med dere et par av ideene jeg hadde dette semesteret, men som kombinasjonen av overmøt og manglende arbeidsrutiner har umuliggjort for meg. Kanskje plukkes de opp i en seinere magasinutgave, kanskje vil ideene få bli med å være ideer, og kanskje vil de tjene desto bedre på det. Jeg vil takke for deres oppmerksomhet og tålmodighet med meg, og for meg: dere kan tro jeg er fortrolig med hvor tung ei bør det kan være å bære på egen sjølmiddelidighet. Takk for at dere har båret litt for meg.

Takk for alt .

Andre ideer...

- Et requiem for Starbucks: ikke borte, men nesten glemt </3
- GoSupermodel – gaven som aldri slutter å gi
- «egohistorikere essay.docx»
- Hvis vi sier bernaise uten s-en kan vi faktisk bare velge å uttale Annalesskolen rett fram, kan vi ikke? Et essay om norsk uttale og mangelen på å være konsekvent der vi virkelig trenger det
- Min egen teori om livet som en lang rekke ubehagelige/smertefulle konfrontasjoner
- Intervju med Kari-Ann Grønsund om rolla hennes i Rocky Horror
- Hvordan se tilbake på historia for å finne mening og ikke sorg: en ambivalent historikers selvhjelpsguide
- Du vil for alltid leve i våre hjerter, gamle Kafé Niels

QUIZ!

1. I hvilket århundre ble dokumentet Konstantins gavebrev (Donatio Constantini) produsert?
2. York har hatt mange navn. Hvilke navn hadde byen under romerne og så senere under vikingene? (to poeng mulig)
3. Hvilket er det eldste lesbare Europeiske skriftspråket?
4. Hvordan ser man om flint har blitt varmet opp?
5. Hva kjennetegner et veristisk portrett fra romersk sen-republikk?
6. Hva er den kjemiske formelen til sand?
(Hint: studentsamskipnad)
7. Hvilket dyr var bronsealderens ofte forekommende metall-barrer oppkalt etter?
8. Hva kalles tilsetningsstoffer man tilsetter for å senke smeltetemperaturen til metaller?
9. Nevn tre måter neandertalere var tilpasset det kalde klimaet i nord

Eksamen

1. Hva betyr tabula?
2. Hva heter skilpadde arten som er Donatello?
3. Hvilket land ble kolonisert etter at Livingstone gikk seg vill i jungelen?
4. Hva har Carrie Bradshaw helst på beina?
2. Hvem da?
- 5: Hvilket år styrtet det tyske bombeflyet i Hansakollen?
- 6: Hva heter skilpaddearten som er nativ til Middelhavet, men desverre ikke er egnet til tempelkonstruksjon?
- 7: Hvor lenge styrte Francisco Franco Spania?
- 8: Hva heter studentforeningen for de som er kronisk syke eller har funksjonsnedsettelse?

Fasit

1. I hvilket århundre ble dokumentet Konstantins gavebrev (Donatio Constantini) produsert?
svar: Det åttende århundre
2. York har hatt mange navn. Hvilke navn hadde byen under romerne og så senere under vikingene? (to poeng mulig)
svar: Eboracum og Jorvik
3. Hvilket er det eldste lesbare Europeiske skriftspråket?
svar: Lineær B
4. Hvordan ser man om flint har blitt varmet opp?
svar: Den blir hvit
5. Hva kjennetegner et veristisk portrett fra romersk sen-republikk?
svar: Alderdom og/eller realisme
6. Hva er den kjemiske formelen til sand?
(Hint: studentsamskipnad)
svar: Silika: SiO₂
7. Hvilket dyr var bronsealderens ofte forekommende metall-barrer oppkalt etter?
svar: Okse
8. Hva kalles tilsetningsstoffer man tilsetter for å senke smeltetemperaturen til metaller?
svar: Flussmiddel
9. Nevn tre måter neandertalere var tilpasset det kalde klimaet i nord
svar: korte, tønneformede overkropper, store bihuler

Eksamen fasit

1. Hva betyr tabula?
svar: Tavle
2. Hva heter skilpadde arten som er Donatello?
svar: ?
3. Hvilket land ble kolonisert etter at Livingstone gikk seg vill i jungelen?
svar: Kongo
4. Hva har Carrie Bradshaw helst på beina?
svar: Et par Manolo Blahnik-sko
2. Hvem da?
svar: tua mater
- 5: Hvilket år styrtet det tyske bombeflyet i Hansakollen?
svar: 1942
- 6: Hva heter skilpaddearten som er nativ til Middelhavet, men desverre ikke er egnet til tempelkonstruksjon?
Svar: Marginated Tortoise (testudo marginata)
- 7: Hvor lenge styrte Francisco Franco Spania?
Svar: 36 år (1939-1975)
- 8: Hva heter studentforeningen for de som er kronisk syke eller har funksjonsnedsettelse?
Svar: Funkisstudentene

TUSEN TAKK!

**Tusen takk for alle bidragene, vi gleder oss masse til et nytt semester med flere skrivekvelder, kos og hygge.
Vi sees!**